

LOVIISAN TAMMINIEMI

Kulttuurihistoriallinen ympäristö matkailukäytössä

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Ympäristötekniikan koulutusohjelma
Miljösuunnittelun suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
Kevät 2007
Kari Tenkanen

Lahden ammattikorkeakoulu
Ympäristötekniikan koulutusohjelma

TENKANEN, KARI: Loviisan Tamminiemi
Kulttuurihistoriallinen ympäristö matkailukäytössä

Miljöösunnittelun opinnäytetyö, 67 sivua, 17 liitettä

Kevät 2007

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö käsittelee Loviisassa sijaitsevan Tamminiemen alueen käyttömahdollisuuksia muuttuvassa kaupunkirakenteessa. Työn tarkoituksena on laatia alueen asemakaavan muutoksen pohjaksi yleissuunnitelma, jossa kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö säilyy mahdollisimman eheänä kokonaisuutena.

Teoriaosassa selvitetään rantarakentamisen ja leirintäalueen suunnittelun erityispiirteitä, alueen keskeisenä elementtinä olevaa arkkitehtonista puutarhatyyliä sekä Loviisan ja Tamminiemen historiallisia vaiheita. Rantarakentamista käsittelevä luku painottuu meriveden korkeusvaihtelusta ja siihen liittyvistä ilmastomuutoksen mahdollisista vaikutuksista aiheutuvien suunnitteluvaatimusten käsittelyyn.

Tutkimusmenetelminä on käytetty maastotutkimusta, vanhojen karttojen ja ilmakuvien analysointia sekä alueen entisen ja nykyisen yrittäjän haastatteluja. Lisäksi on laadittu kirjallinen leirintäpalvelukyselykaavake, johon nykyinen leirintäalueyrittäjä on vastannut.

Opinnäytetyön suunnitelmaosassa esitellään ensin inventointitulosten yhteenvetona suunnittelun lähtökohdat ja suunnitelman tavoitteet. Sen jälkeen käydään läpi suunnitteluprosessin eri vaiheita sekä lopullisiin suunnitteluratkaisuihin johtaneita ajatuksia ja vertailuja. Lopuksi esitellään prosessin lopputuloksena syntynyt Tamminiemen yleissuunnitelma, jonka osina ovat suunnitelmaselostus ja sen liitteenä oleva yleissuunnitelmakartta sekä siihen liittyvät leikkaus- ja havainnekuvat.

Avainsanat: Kulttuurihistoria, rantarakentaminen, maisemasuunnittelu, puutarhataide

Lahti University of Applied Sciences
Faculty of Technology

TENKANEN, KARI: Tamminiemi in Loviisa
Cultural historic environment in travelling use

Bachelor's Thesis in Environmental Technology, 67 pages, 17 appendices

Spring 2007

ABSTRACT

This paper deals with different possibilities to utilize the Tamminiemi area within the changing town structure of Loviisa. The objective of the study was to work out a master scheme that could provide a basis for the change of the town plan so that the historically valuable environment of Tamminiemi could be preserved as harmonious a whole as possible.

The theoretical part of the paper throws light upon the features of planning of coastal and camping areas, as well as the architectural garden style which is part and parcel of the area and historical phases of Loviisa and Tamminiemi. Variation on the height of sea water and the prospective effects of climate change are emphasized in the chapter dealing with planning of coastal areas.

The methods employed in this paper were field investigation, analysis of old maps and air photographs and interviews of former and the present camping site entrepreneurs. In addition, a Camping service questionnaire was formulated for the present entrepreneur.

The basis for planning and the aims of the plan are presented at the beginning of the planning part. Next, different stages of the planning process and the ideas and comparisons that led to the planning solutions are explained. Finally, a description of the master scheme with a planning map accompanied by a cross section picture and two illustrations are presented.

Keywords: Cultural history, planning of coastal areas, landscape planning, garden art

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 RANTARAKENTAMINEN	3
2.1 Rantojen maankäyttö	3
2.2 Meriveden korkeusvaihtelu	4
2.3 Ilmastonmuutoksen vaikutus merenpinnan korkeuteen	5
2.4 Alimmat rakennuskorkeudet Itämeren rannalla.....	6
3 ARKKITEHTONINEN PUUTARHATYYLI SUOMESSA	9
4 LEIRINTÄALUEEN SUUNNITTELU	13
4.1 Leirintämatkailun kehitys Suomessa	13
4.2 Leirintäalueen suunnittelun erityispiirteitä	14
5 LOVIISAN HISTORIAA	16
5.1 Loviisa Ruotsin rajakaupunkina 1745 – 1809	16
5.2 Loviisa venäjänvallan aikana 1809 – 1917.....	17
5.3 Loviisan kylpylä	18
5.4 Loviisa Suomen itsenäistymisen jälkeen 1917 – 2006.....	19
6 SUUNNITTELUALUE	21
6.1 Tamminiemen sijainti	21
6.2 Tamminiemen alueen vaiheita.....	22
6.3 Tamminiemen alueen nykytilanne.....	28
6.3.1 Maanomistus ja kaavoitustilanne.....	29
6.3.2 Luonnonolot ja maiseman yleispiirteet.....	32
6.3.3 Rakennukset ja puisto	36
6.4 Analyysi.....	49
7 SUUNNITELMA	52
7.1 Suunnittelun lähtökohdat	52
7.2 Suunnitelman tavoitteet	53
7.3 Suunnitteluprosessi	53
7.4 Suunnitelmaselostus	57
8 POHDINTA	61
LÄHTEET	63
LIITTEET	67

1 JOHDANTO

Kulttuurihistoriallisten ympäristöjen merkitys on tiedostettu Suomessa vasta suhteellisen vähän aikaa. Kansallisen identiteetin kannalta merkittäviä monumentteja on tosin jo pitkään vaalittu, mutta paikallisia kulttuurihistoriallisia piirteitä ei ole osattu arvostaa eikä ole tunnettu tarvetta säilyttää. Paikallinen kulttuurihistoria on kuitenkin osana yhteisön kollektiivista muistia, joka osaltaan määrittää yksilön ja yhteisön identiteettiä. Tähän liittyen kulttuurihistoriallisten ympäristöjen vaaliminen ja toisaalta niiden pitäminen yhteydessä arkielämän toimintoihin on tärkeää ja luo jatkuvuuden ja turvallisuuden tunnetta nykyiseen nopeasti muuttuvaan maailmaan.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on ollut laatia Loviisassa sijaitsevalle Tamminiemen alueelle yleissuunnitelma, joka tarjoaa realistisen pohjan alueen asemakaavan muutokselle niin, että kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö voisi säilyä mahdollisimman eheänä kokonaisuutena kehittyvän kaupungin eri tarpeiden ja toimintojen puristuksessa. Alueen ominaispiirteiden ja historiallisen kerroksellisuuden säilyminen sekä tätä säilymistä tukevan toiminnan luominen alueelle ovat asemakaavamuutoksen keskeisiä haasteita, joihin tässäkin työssä on pyritty löytämään ratkaisuja.

Työn teoriaosuudessa tutkittiin Tamminiemen alueen keskeisenä elementtinä olevaa arkkitehtonista puutarhatyyliä ja leirintämatkailun kehitystä Suomessa, minkä lisäksi tarkasteltiin leirintäalueen suunnittelun ja rantarakentamisen erityispiirteitä. Ilmastonmuutoksen mahdollisiin vaikutuksiin varautuminen ranta-alueilla nousi yhdeksi työn keskeisistä teemoista. Lyhyt katsaus Loviisan historiaan luo historialliset puitteet Tamminiemen alueen mielenkiintoisille vaiheille esikaupunkiin kuuluneesta pienteollisuusalueesta huvilaympäristöksi ja edelleen kylpylämajoitusalueesta lopulta leirintäalueeksi.

Tutkimusaineistona on käytetty kirjallisuutta, internetsivustoja ja Loviisan kaupungin tekemiä selvityksiä sekä karttoja ja ilmakuvia. Vanhoja karttoja ja ilmakuvia analysoimalla tutkittiin alueen historiaa ja maastotutkimuksen avulla selvitettiin alueen ominaispiirteitä, vanhojen kulkuväylien sijaintia maastossa sekä ole-

massa olevien rakenteiden kuntoa. Maastokäyntien yhteydessä haastateltiin alueella toimivaa leirintäalueyrittäjää, minkä lisäksi laadittiin yrittäjälle kirjallinen leirintäpalvelukyselykaavake, johon hän vastasi. Täytetty leirintäpalvelukyselykaavake on liitteenä (LIITE 1). Syksyllä 2006 suoritettiin lisäksi Tamminiemen alueen puuvartisen kasvillisuuden inventointi ja silmämääräinen kuntokartoitus. Inventoinnin apuna käytettiin digitaalikuvausta. Kuvien perusteella pyrittiin muun muassa selvittämään karttamateriaalissa havaittuja epätarkkuuksia arvioimalla etäisyyksiä eri suunnista otetuista kuvista.

Suunnittelutyön tavoitteena on ollut alueen historia, luonnonolosuhteet ja toiminnalliset vaatimukset huomioonottava tasapainoinen suunnitelma, joka edesauttaisi alueen säilymistä tulevaisuudessa.

2 RANTARAKENTAMINEN

2.1 Rantojen maankäyttö

Ranta-alueiden maankäytön suunnittelun tulee perustua kunnan tai kaupungin laatimaan strategiaan, jossa on tiedostettu rantojen merkitys kunnan toiminnalle ja vetovoimaisuudelle. Strategia voi painottua esimerkiksi väestömäärän lisäämiseen, luontoarvojen säilyttämiseen tai matkailun edistämisyhtymisiin. Suunnittelun lähtökohdaksi on kunnan alueella olevien rantojen määrä ja niiden sijoittuminen yhdyskuntarakenteeseen sekä rannoilla oleva nykyinen rakennuskanta. Rantojen merkityksen arvioimiseksi voidaan selvittää, perustuuko kunnan rantojen vetovoimaisuus maisemaan, kulttuuriympäristöön, luontoon, aktiiviseen virkistyskäyttöön, veneilyyn tai johonkin muuhun seikkaan. On myös tärkeää selvittää, mitä rantoihin tukeutuvia elinkeinoja kunnassa on ja miten niitä voisi kehittää. (Rantojen maankäytön suunnittelu 2005, 14 – 15.)

Rantojen suunnitteluun liittyy yleisiä tavoitteita, asumiseen ja elinkeinoiniin liittyviä tavoitteita, virkistyskäyttöön liittyviä tavoitteita sekä suojelutavoitteita. Yleisiä tavoitteita ovat muun muassa alueiden käytön yleiset periaatteet ja rakennettavien alueiden valinta, jossa tulee huomioida valtakunnalliset, seudulliset ja muut aluetta koskevat suunnitelmat. Asumiseen liittyvissä tavoitteissa määritellään pysyvän asutuksen, loma-asutuksen ja palveluiden sijoittuminen ja luonne sekä vesihuollon ja tiestön rakentamisen tarve. Elinkeinoiniin liittyviä tavoitteita voivat olla esimerkiksi olemassa olevien elinkeinojen turvaaminen ja matkailun kehittäminen. Rantojen virkistyskäyttöön voi liittyä hyvin monenlaisia tavoitteita, kuten maakunta-kaavan virkistysalueiden toteuttaminen, retkeilymahdollisuuksien parantaminen, taajamien lähivirkistysalueiden turvaaminen, uimarantojen rakentaminen ja erilaisten vapaa-ajan virkistysmahdollisuuksien, esimerkiksi kalastuksen, veneilyn tai melonnan, tarjoaminen. Suojelutavoitteet määräytyvät pitkälti lainsäädännön mukaisesti (esimerkiksi Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096, Luonnonsuojeluasetus 14.2.1997/160, Metsälaki 12.12.1996/1093, Metsäasetus 20.12.1996/1200 Muinaismuistolaki 17.6.1963/295). (Rantojen maankäytön suunnittelu 2005, 89.)

2.2 Meriveden korkeusvaihtelu

Merenselänte-alueille rakennettaessa on kiinnitettävä huomio erityisesti veden korkeusvaihteluihin. Itämeren vedenkorkeuteen eniten vaikuttavia tekijöitä ovat ilmanpaine, tuuli, Tanskan salmien läpi tapahtuva virtaus ja talvella jääpeitteen laajuus. (Merentutkimuslaitos.)

Ilmanpaineen vaikutus meriveden korkeuteen perustuu alueellisiin paine-eroihin, joten veden pinta nousee matalapaineen vaikutuksesta vain silloin, kun samanaikaisesti toisaalla oleva korkeapaine laskee veden pintaa. Veden pinta kohoaa näin ollen sitä voimakkaammin, mitä pienemmällä alueella matalapaine on. Ilmanpaineen vaikutus Itämeren vedenpinnan korkeuteen on noin +/- 50 cm. (Lehtimaa 1996, 26.)

Tuuli kasaa vettä ranta-alueille ja erityisesti lahtien pohjukoihin. Vedenpinnan kohoamisen lisäksi tuuli synnyttää aaltoja, joiden muotoon ja korkeuteen vaikuttavat tuulen voimakkuuden lisäksi veden syvyys ja rannan muoto. (Lehtimaa 1996, 11.) Tuuliolosuhteet aiheuttavat vedenpinnan korkeuseroa myös Pohjanmeren ja Itämeren välille. Sen seurauksena syntyy virtausta Tanskan salmissa, mikä vaikuttaa Itämeren kokonaisvesimäärään ja siten veden korkeuteen koko Itämeren alueella. (Merentutkimuslaitos.)

Itämeren erityispiirteenä voidaan pitää ns. itämeriaaltoa, jonka syntyminen johtuu siitä, että Itämeri on suhteellisen pieni ja käytännöllisesti katsoen umpinainen merialue. Ilmiö on seurausta siitä, että säätilan aiheuttama vedenkorkeuden muutos alueen toisessa reunassa saa vuorokauden kuluessa aikaan muutoksen myös toiseen reunaan, josta aalto taas heijastuu takaisin. Itämeriaallon syntyminen vaatii useita noin vuorokauden välein lounaasta saapuvia matalapaineita, mistä johtuen se on yleisin syksyllä. Itämeriaallon vaikutus merenpinnan korkeuteen on suurimmillaan +/- 50 cm. (Lehtimaa 1996, 27.)

Jääpeite vaikuttaa talvella vedenpinnan korkeuteen. Mitä laajempi ja paksumpi jääpeite on, sitä matalammalla vedenkorkeus keskimäärin on ja sitä pienempää on vedenkorkeuden vaihtelu. (Merentutkimuslaitos.)

Tuuliolojen ja ilmanpaineen vuotuisen kierron seurauksena on vedenkorkeuksissa havaittavissa vuodenaikojen aiheuttama jaksollisuus. Meriveden korkeus on keskimäärin korkeimmillaan joulukuussa ja matalimmillaan huhti – toukokuussa. Vedenkorkeusvaihtelut ovat vastaavasti voimakkaimmillaan marras - tammikuussa ja heikoimmillaan touko – heinäkuussa. (Merentutkimuslaitos.)

2.3 Ilmastonmuutoksen vaikutus merenpinnan korkeuteen

Edellä käsiteltyjen meriveden korkeusvaihteluun vaikuttavien tekijöiden lisäksi on tullut ajankohtaiseksi ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautuminen. Ilmastonmuutoksen on arvioitu lisäävän sääolojen ääri-ilmiöitä, kuten rankkoja sateita ja myrskyjä, sekä aiheuttavan mahdollisesti pidemmällä aikavälillä mannerjäätiköiden sulamista ja valtameren pinnankorkeuden nousua. Ilmastonmuutoksen on jo todettu lisänneen vuosisadantaa Euroopassa. On myös havaittu, että Suomenlahden rannikolla maankohoamisesta johtuva vedenpinnan aleneminen on pysähtynyt. Ilmaston lämpenemisen seurauksena Itämeren jääpeite talvella pienenee, Suomenlahdella mahdollisesti jopa häviää kokonaan, ja aiheuttaa entistä suurempia veden korkeusvaihteluita talvimyrskyjen aikaan. (Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa 2002, 5, 24, 29, 30.)

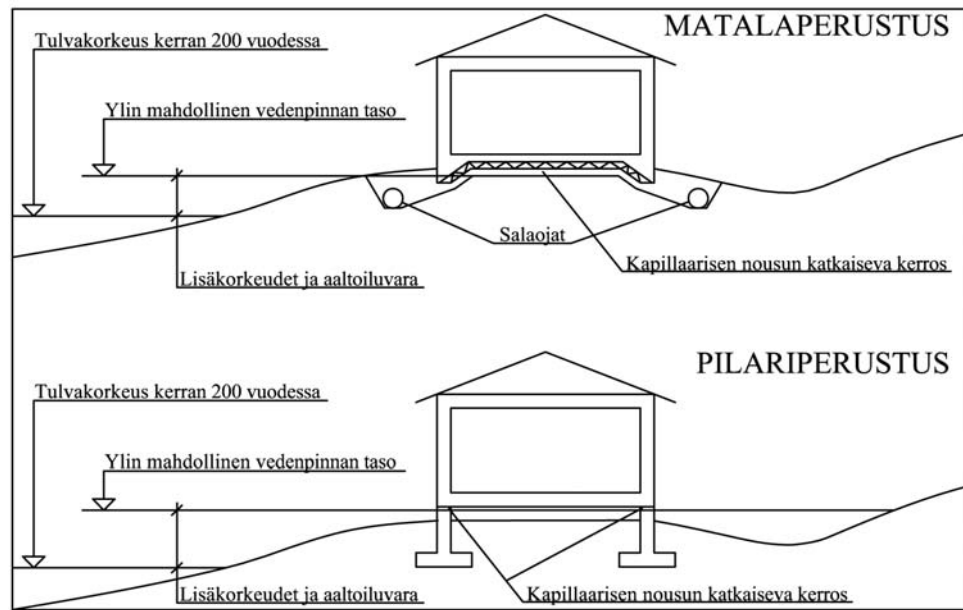
Esimerkkinä ääriolosuhteista voidaan mainita koko Suomen etelärannikolla poikkeuksellisen korkealle kohonnut merenpinta 9.1.2005, jolloin aikaisemmat huipparvot ylittyivät 15 – 30 cm. Ilmiön aiheuttivat samanaikaisesti vallinneet voimakas tuuli, itämeriaalto ja Pohjanmeren pitkäaikaisten tuuliolosuhteiden aiheuttama Itämeren suuri vesimäärä. Veden kohoaminen aiheutti suuria ongelmia koko rannikkoalueella. Loviisan ydinvoimalaitoksella meren pinta oli korkeimmillaan +173 cm, ja siellä julistettiin laitoksen hätätilanneohjeen mukaan erikoistilanne. Koko laitoksen ajaminen seisokkitilaan olisi tullut kysymykseen, jos vedenpinta olisi noussut vielä 7 cm korkeammalle. (Säteilyturvakeskus.)

2.4 Alimmat rakennuskorkeudet Itämeren rannalla

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan ”rakennuspaikan soveliaisuutta ja kelvollisuutta harkittaessa on muun muassa otettava huomioon, ettei rakennuspaikalla ole tulvan, sortuman tai vyörymän vaaraa” (Maankäyttö- ja rakennuslaki, 5.2.1999/132, 116 §). Asemakaavaan sisältyvän ranta-alueen rakentamiskelpoisuus on selvitettävä jo asemakaavoitusprosessin alkuvaiheessa riittävän tihein mittauksin. Lisäksi on asemakaavamääräyksissä kiinnitettävä huomio tulvariskitekijöihin ja velvoitettava, että riski otetaan huomioon suunnittelussa ja rakentamisessa. (Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa 2002, 10.)

Jo aivan lyhytaikainenkin tulva saattaa aiheuttaa vakavia vahinkoja liian alas sijoitetuille rakennuksille. Nykyään käytettävät lämmöneristeet sekä seinä- ja lattiapäällysteet eivät yleensä siedä veden alle joutumista lainkaan, mistä johtuen tulvavahinkojen korjauskustannukset nousevat suuriksi. Rakennusten lisäksi vaarassa ovat myös monet erilaiset rakenteet, kuten vesi- ja viemärilaitosten rakenteet, satamarakenteet sekä uimarantojen, leirintä- ja ulkoilualueiden rakenteet. Kasvillisuus sietää kohtalaisen hyvin lyhytaikaisia tulvia varsinkin talvella ja keväällä. Alin rakentamiskorkeus voidaan määrittää Kuvan 1 osoittamalla tavalla. (Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa 2002, 16, 23, 25.)

Suosituksat alimmista rakentamiskorkeuksista Itämeren rannikolla perustuvat ilmastomuutoksen vaikutusten arvioinnissa yleisesti käytettyyn skenaarioon IS92a, jonka Hallitustenvälinen ilmastomuutospaneeli (Intergovernmental Panel on Climate Change) julkaisi vuonna 1992. Skenaarion mukaan valtameren pinta nousee keskimäärin 5 millimetriä vuodessa seuraavan 200 vuoden aikana, mikä merkitsee noin yhden metrin nousua vuoteen 2200 mennessä. Toisaalta jääkauden jälkeisen maankohoamisen voidaan olettaa jatkuvan edelleen Suomenlahdella noin 2 mm vuodessa, mikä vähentää valtameren pinnan nousun vaikutusta. (Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa 2002, 31.)

Kuva 1. Alimman rakentamiskorkeuden määrittäminen meren rannalla erilaisilla perustamistyypeillä (Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa 2002, 25, mukailnut Kari Tenkanen).

Aallokon korkeuteen meren rannikolla vaikuttavat ensisijaisesti ulkomeren aallokon korkeus ja rantaveden syvyys. Saarien suojaava vaikutus ja rantakasvillisuus kuitenkin heikentävät aaltoilua, joten ylin mahdollinen vedenpinnan taso on aina paikasta riippuvainen. Taulukossa 1 annetut aallon nousukorkeudet ovat siten vain likiarvoja, jotka on suhteutettava paikallisiin olosuhteisiin. (Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa 2002, 32.)

Taulukko1. Aallon nousukorkeus Itämerellä tasapohjaisella rannalla (Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa 2002, 32).

Ulahan pituus (km)	Aallon nousukorkeus (cm), loiva ranta, kaltevuus 1:10	Aallon nousukorkeus (cm), jyrkkä ranta
1	30	90
2	40	140
5	60	180
10	100	290

lisäksi pärskeet

Meren rannikon tulvat seuraavien 200 vuoden aikana syntyvät lyhytaikaisten ja pitkäaikaisten vedenkorkeuteen vaikuttavien tekijöiden yhteisvaikutuksena. Yhteisvaikutusten perusteella on määritelty alimmat suositeltavat rakentamiskorkeudet meriveden korkeuden havaintopaikoille. Taulukossa 2 on esitetty arvioidut vedenkorkeudet, jotka ylitetään keskimäärin yhden kerran seuraavan 200 vuoden aikana, sekä niiden perusteella lasketut rakennuskorkeudet. Havaintopaikkojen välisille alueille voidaan vastaavat rakentamiskorkeudet laskea interpoloimalla. (Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa 2002, 33.)

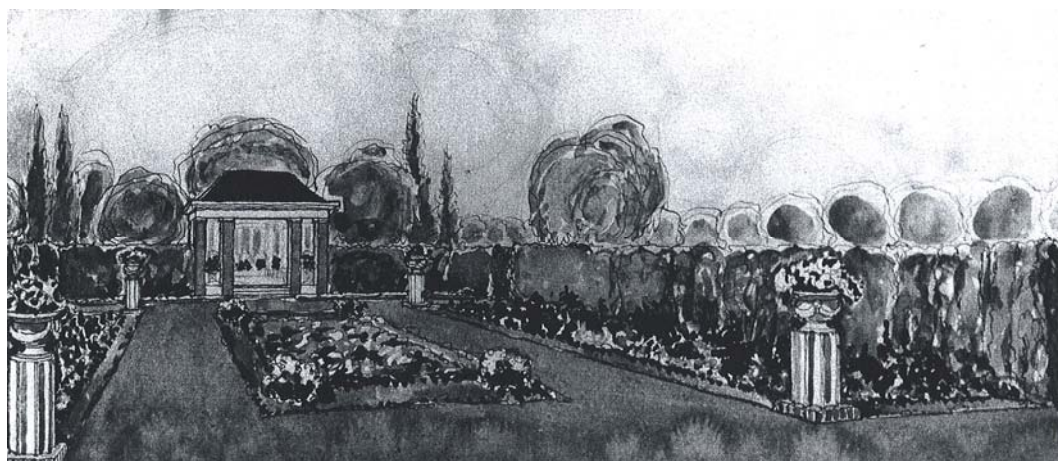
Taulukko 2. Alimmat suositeltavat rakennuskorkeudet Itämeren rannalla (Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa 2002, 33).

Havaintopaikka	Keskimäärin kerran seuraavan 200 vuoden aikana saavutettava vedenkorkeus (cm)	Alin suositeltava rakentamiskorkeus, minimaaltiluvara (n. 30 cm) mukaan lukien (cm)
Kemi	189	220
Oulu	182	215
Raahe	157	190
Pietarsaari	125	155
Vaasa	119	150
Kaskinen	127	160
Mäntyluoto	134	165
Rauma	148	180
Turku	183	215
Föglö	168	200
Hanko	204	235
Helsinki	230	260
Hamina	265	295

3 ARKKITEHTONINEN PUUTARHATYYLI SUOMESSA

1900-luvun alkupuolella suomalaisen puutarhataiteen kehitykseen vaikuttivat sekä yhteiskunnalliset mullistukset että kansainväliset tyyli muutokset. Kartanoiden asema heikkeni torpparilaitoksen loppumisen myötä, samalla kun keskiluokka vaurastui ja suunnitellut huvila- ja pihapuutarhat yleistyivät. Samaan aikaan alettiin kaupunkisuunnittelun uusien virtausten mukaisesti kiinnittää huomiota kokonaisvaltaiseen ja monipuoliseen viheraluesuunnitteluun. Puutarhataiteen tyylliseksi käännekohtaksi muodostui englantilaiseen Art and Crafts -puutarhaan ja saksalaiseen Architekturgarteniin perustunut uusi arkkitehtoninen tyyli. (Hortus Fennicus 2001, 26 – 27.)

Arkkitehtonisen puutarhatyylin esikuvina olivat renessanssi- ja barokkipuutarhojen symmetria, aksiaalisuus ja pitkä keskeisperspektiivi. Tavoitteena oli rakennusten ja puutarhan yhdessä muodostama jugendin hengen mukainen kokonaistaide-teos, jossa puutarha-arkkitehtuuri muodosti keskeisen osan. Keskeisenä suunnitteluperiaatteena oli jäsentää puutarha erilaisia tiloja rytmittämällä tasapainoiseksi kokonaisuudeksi. Tämä toteutettiin luomalla kasvillisuuden avulla ”ulkoilmahuoneiden” sarjoja. Kuvassa 2 näkyy havainnollisesti kasvillisuuden rajaama ”ulkoilmahuone”. Puutarha tukeutui voimakkaasti rakennuksen perusarkkitehtuuriin, sen pohjaratkaisuun sekä vertikaali- ja horisontaalilinjoihin. Rakennuksen arkkitehtuurin lisäksi tuli kiinnittää huomiota myös maaperään, ilmasto-oloihin ja ympäröivään maisemaan. Niiden perusteella määräytyivät materiaalit, pohjakaavio, maaston muotoilu, siluetin piirteet, valon- ja varjonmuodostus, koloristinen käsittely sekä rakenteiden ja veistosten sijoittaminen. (Hortus Fennicus 2001, 110, 260.)

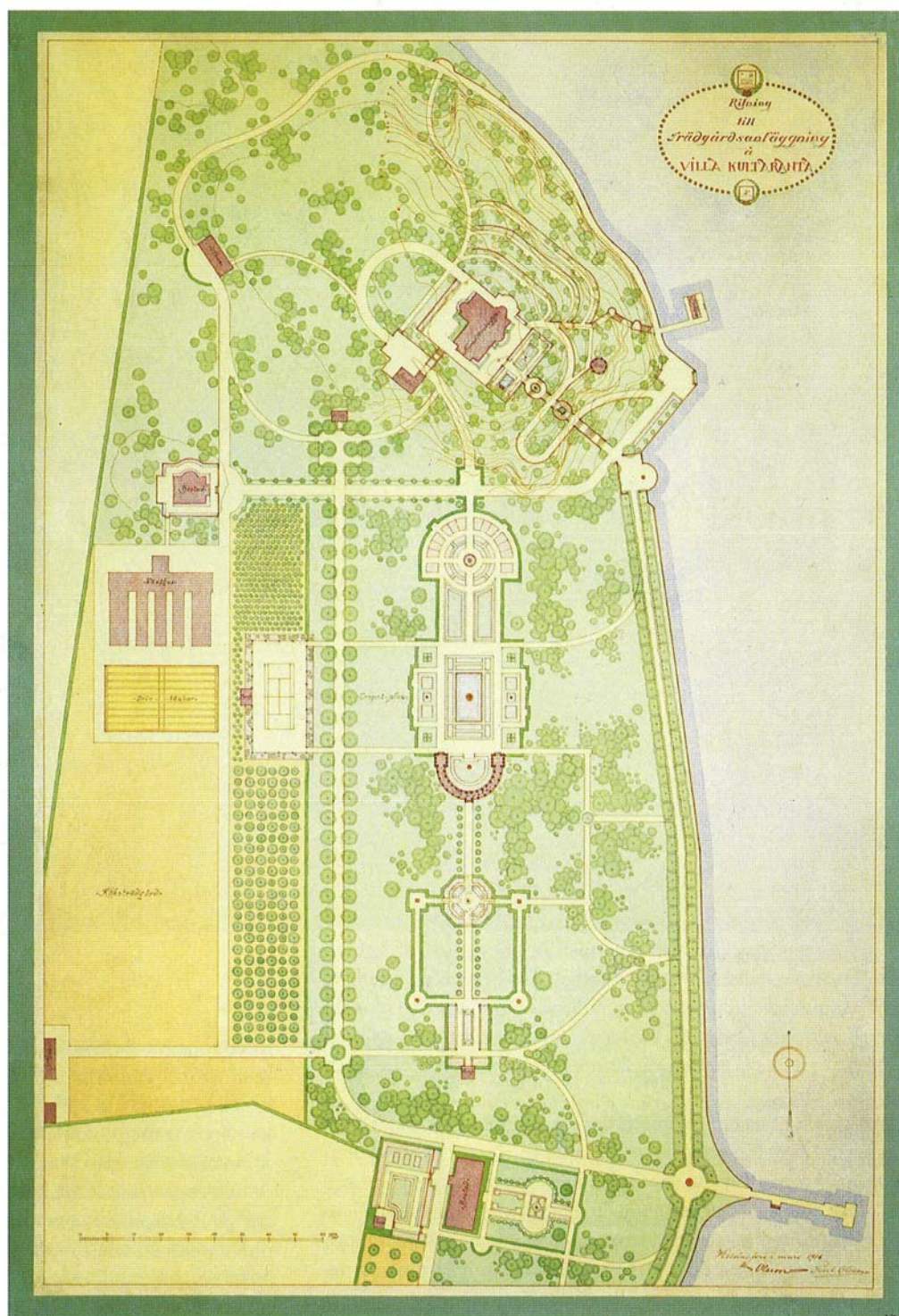
Kuva 2. ”Ulkoilmahuone”, Paul Olssonin perspektiiviluonnos Kultarannan suunnitelmaan (Hortus Fennicus 2001, 107).

Arkkitehtonisen tyylin ominaispiirteinä olivat muotoon leikatut puut ja pensaat, sälepuut, viherarkadit, palisadipuustot, lehtimajat ja muut säännölliset istutuskuviot. Muita tyypillisiä piirteitä olivat ”tyylitelty metsiköt”, maaston pengerrys ja yhtenäinen upotettu nurmiparterri. Maaston sallieissa jätettiin mielellään osa puutarhasta luonnolliseksi metsäpuutarhaksi. Koska etelämpänä Euroopassa tavallisesti käytetty ainavihanta puksipuu (*Buxus*) ei menesty kovin hyvin Suomen ilmastossa, se korvattiin likusterin kääpiölajikkeella (*Ligustrum londese*). Muita yleisesti leikattuina käytettyjä pensaslajikkeita olivat mm. tuhkapensaat (*Cotoneaster lucidus* tai *Cotoneaster niger*), taikinamarja (*Ribes alpinum*), orapihlaja (*Crataegus grayana*), joskus myös kujajalava (*Ulmus 'Campestris'*) ja spireat (*Spiraea hypericifolia*). Lehtimajoja kasvatettiin esimerkiksi jalavista, lehmuksista, vaahteroista, siperianherneistä tai pajuista. Tyylinmukaiset säännölliset sypressi-istutukset korvattiin Suomen oloissa eri tuijalajikkeilla (*Thuja occidentalis 'Fastigiata'* tai *'Globosa'*), pihdoilla (*Abies sp.*) tai pyramidimuotoon leikatuilla marjakuusilla (*Taxus x media*). Runkomaiset jalosyreenit (*Syringa vulgaris 'Marie Legray'*, *'Andenken an Ludwig Späth'* ja *'Charles X'*), runkoruusut (*Rosa 'Laurent Carle'*) ja runko-orapihlajat (*Crataegus sanguinea*) kuuluivat myös yleisesti arkkitehtonisen puutarhatyylin kasvilajikkeisiin. Tyyliin kuuluivat lisäksi tietyn värisistä kukista tehdyt kukkatarhat, alppikasvitarhat, kivikkoryhmät ja ruusutarhat. Muista elementeistä mainittakoon kukkiva muuri, tarkkaan rajatut hiek-

käytävät, puutarha-aukiot, terassirakennelmat sekä kivellä reunatut peili-, suihku- ja kala-altaat, joiden materiaalina oli yleisimmin graniitti tai liuskeet. Kalusteet ja muut rakennelmat tehtiin höylätystä puusta ja maalattiin useimmiten valkoiseksi tai vaaleanruskeaksi. (Hortus Fennicus 2001, 112, 260 – 261.)

Arkkitehtonisen tyylin edelläkävijöitä ja merkittävimpiä edustajia Suomessa olivat ensimmäiset kotimaiset puutarha-arkkitehtimme Paul Olsson ja Bengt Schalin, jotka olivat opiskelleet Saksassa Köstrizin puutarhakoulussa. Schalinin tunnetuimpiin suunnitelmiin lukeutuvat mm. Villa Norrmarkin puutarhasuunnitelma, Pietarsaaren koulupuutarhan suunnitelma sekä Vanajalinnan puiston ja puutarhojen suunnitelmat. Olssonin keskeisiä suunnitelmia olivat Hauhon Hahkialan kartanon puistosuunnitelma, Espoon kartanon puutarha, Villa Dalbyn huvilapuutarha sekä hänen isänsä Svante Olssonin kanssa yhdessä suunnittelemansa Kultarannan puutarha (Hortus Fennicus 2001, 26 – 27).

Kultarannan puutarha, jonka suunnitelmakartta on kuvassa 3, on Suomen tyylipuhtain ja parhaiten säilynyt 1910-luvun arkkitehtonista suuntausta edustava puutarha. Suurin osa puutarhasta on rakennettu siirtomaalle, jota on paikoitellen jopa 3,5 metrin kerroksena. Puisto on osittain luonnontyylinen, mutta sen keskellä sijaitsee puhtaasti geometrinen alue, jossa on runsaasti kukkaryhmiä. Kukkaryhmiin on istutettu pääasiassa kesäkukkia, niiden ohessa on kuitenkin joitakin perennalajikkeita. Mäellä linnan läheisyydessä on penkereitä, portaita ja mutkittelevia käytäviä. Niiden lisäksi on linnan edustalla pieni eristetty alue, joka koostuu peilialtaista, laattakivistä ja nurmikoista sekä niitä reunustavista marmoriveistoksista ja kukkaistutuksista. Tätä pientä aluetta kutsutaan paratiisiksi. (Suomen puutarhoja 1949, 95.)

Kuva 3. Kultarannan puutarhasuunnitelma 1916 (Hortus Fennicus 2001, 109).

4 LEIRINTÄALUEEN SUUNNITTELU

Ulkoilulaki määrittelee leirintäalueen alueeksi, ”jolla majoitutaan tilapäisesti ja yleensä vapaa-aikana leirintämökkiin, telttaan, matkailuperävaunuun tai matkailuajoneuvoon ja jolla on yhteensä vähintään 25 leirintämökkiä taikka teltalle, matkailuperävaunulle tai matkailuajoneuvolle varattua paikkaa”. Saman lain mukaan myös ”alue, jolla on vähintään 10 leirintämökkiä, on kuitenkin aina leirintäalue”. (Ulkoilulaki 13.7.1973/606, 18 §.)

4.1 Leirintämatkailun kehitys Suomessa

Leirintämatkailu oli Suomessa 1960-luvulle asti pääasiassa telttamatkailua. 1960-luvulla alkoivat matkailuvaunut kuitenkin yleistyä samaan aikaan, kun suomalainen matkailuvaunuteollisuus syntyi. (SF-Caravan ry/a.) 1970-luvun alkupuolelta lähtien matkailuvaunujen suosio alkoi kasvaa nopeasti ja karavaanimatkailusta tuli pian leirintäalueiden yleisin majoitusmuoto. Vuonna 1985 Uudenmaan läänin leirintäalueiden yöpymisistä tapahtui jo noin 60 % matkailuvaunuissa, kun telttayöpymisten osuus samaan aikaan oli noin 24 % ja leirintämökkien osuus noin 16 %. Saman vuoden lopussa oli rekisteröityjä matkailuperävaunuja 33 444 ja matkailuautoja noin 3000 kappaletta. (Ulkoilulain leirintäaluesäännösten uudistaminen 1987.) Matkailuajoneuvojen suosio on kasvanut sen jälkeenkin huomattavasti, minkä voi päätellä siitä, että rekisteröityjen matkailuperävaunujen määrä Suomessa oli 30.9.2006 jo 62 514 kappaletta (Ajoneuvohallintokeskus). Myös matkailuautojen lukumäärä on kasvanut huomasti, sillä niitä on tällä hetkellä noin 28 000 (SF-Caravan ry/b).

Leirintämatkailusta on tullut maamme nopeimmin kasvava matkailumuoto. Omalla autolla tehtävien loma- ja virkistysmatkojen suosion lisääntyminen perustuu mukavaan ja yksilölliseen, aikatauluista riippumattomaan matkustamiseen. 2000-luvun hyvä taloudellinen tilanne ja ajoneuvokannan kasvu ovat tukeneet tätä kehitystä. Viime vuosien leirintätilastojen perusteella on leirintämuotojakauma karke-

asti seuraavanlainen: matkailuajoneuvot 50 %, leirintämökit 30 % ja teltat 20 %. (SF-Caravan ry toimintasuunnitelma 2007.)

4.2 Leirintäalueen suunnittelun erityispiirteitä

Hyvän leirintäalueen kolme keskeistä ominaisuutta ovat väljyys, viihtyisyys ja järjestys. Kokonaissuunnittelussa tulee näin ollen ottaa huomioon alueen tuleva matkailijamäärä, jonka mukaisesti tilantarve, laitteet ja toimintapisteet mitoiteetaan. Alueen maisemalliset erityispiirteet ja luonnonsuojelunäkökohdat on huomioidava toimintojen sijoittelussa, minkä lisäksi alueen jäsentelyssä on otettava huomioon maasto-olosuhteet ja se, että eri toiminnot erotetaan selkeästi toisistaan niin, että ne samalla muodostavat toiminnallisesti eheän kokonaisuuden. (Tuomisto 1971, 33.)

Leirintäalueen keskeisiä suunnittelua vaativia kohteita ja toimintoja ovat sisäinen tiestö ja leirintätontit, tuloportti, valaistus, vesihuolto, käymälät, jätevesien puhdistus, jätehuolto, keskusrakennus, leirintämajat, toimisto- ja palvelurakennus, sauna, kokoontumis- ja seurustelutila, uimaranta, uima-altaat, koira-aitaus ja erikoisalueet (Tuomisto 1971, 43 – 57). Tässä esityksessä keskitytään erityisesti leirintäalueen sisäisen tiestön ja leirintätonttien luonteeseen ja mitoitukseen sekä joihinkin matkailuajoneuvojen erityisvaatimuksiin.

Tien tulee portin kohdalla olla niin leveä, että kaksi matkailuajoneuvoyhdistelmää mahtuu hyvin kohtaamaan. Usein aluemaksu suoritetaan portin läheisyydessä olevaan rakennukseen, jolloin portilla on oltava riittävästi tilaa pysäköidä yhdistelmä. Odotusalue tulee suunnitella niin tilavaksi, että vähintään kaksi yhdistelmää mahtuu odottamaan sisäänajovuoroaan ja yhdistelmä on myös mahdollista kääntää alueella. (Leirintäalueen suunnitteluopas 2002, 10.1.)

Leirintäalueen sisäistä kävelyliikennettä varten on hyvä suunnitella autoliikenteestä erillään oleva kulkuväylästä (Tuomisto 1971, 43). Autoliikenne pyritään järjestämään erityisesti matkailuajoneuvoalueella siten, ettei synny umpikujia. Mikäli kuitenkin jokin tie joudutaan suunnittelemaan umpikujaksi, on sen päähän raken-

nettava halkaisijaltaan vähintään 15 metriä oleva kääntöpaikka. Matkailuajoneuvojen suuri koko asettaa teiden mitoitukselle joitakin erityisvaatimuksia. Taulukossa 3 on esitetty matkailuajoneuvoalueen teiden vähimmäismittoja. (Leirintäalueen suunnitteluopas 2002, 10.2 10.2.1.)

Taulukko 3. Matkailuajoneuvoalueen teiden vähimmäismittoja.

Tien elementti	Minimimitoitus
Yksisuuntaisen tien leveys	3 m
Kaksisuuntaisen tien leveys	6 m
Sisäkaarten kaarresäde	3 m
Ulkokaarten kaarresäde	9 m
Vapaa korkeus	4 m

Jotta telttä-alue pysyy väljänä, on telttatontin koon on oltava noin 100 m², minkä lisäksi tontit olisi hyvä numeroida (Tuomisto 1971, 43). Matkailuajoneuvon leirintäpaikan koko noin 100 - 150 m². Tällöin paloturvallisuuden vaatima matkailuajoneuvojen välinen neljän metrin turvaväli on mahdollista järjestää. (Leirintäalueen suunnitteluopas 2002, 9.2, 9.4.1.)

Matkailuajoneuvoalueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota maaperäolosuhteisiin ja leirintäpaikkojen rakenteeseen sekä alueen sijaintiin koko leirintäalueen rakenteessa. Matkailuajoneuvoalueen tulee sijaita erillään telttailualueesta. (Tuomisto1971, 41.) Alueen maaperän täytyy olla riittävän tiivis ja kantava, jotta se kestää kulutusta ja ajoneuvoyhdistelmien painoa (Leirintäalueen suunnitteluopas 2002, 8.3). Leirintäpaikan pysäköimistilan olisi hyvä olla päällystetty ja paikka niin suunniteltu, ettei paikalle saavuttaessa eikä sieltä poistuttaessa tarvitsisi peruuttaa (Tuomisto 1971, 41). Lisäksi paikan suunnittelussa tulee huomioida

se, että kaikissa oikeanpuoleisen liikenteen maissa vaunun ovi sijaitsee vaunun oikealla puolella (Leirintäalueen suunnitteluopas 2002, 9.1).

Jätevesien tyhjennyspaikat ovat matkailuajoneuvojen kannalta hyvin tärkeitä. Leirintäalueella tarvitaan ns. ajokaivo, jonka päälle matkailuajoneuvot voidaan ajaa jätevesisäiliöiden tyhjennystä varten. Ajokaivon päälle tulisi voida ajaa esteettömästi molemmista suunnista, koska likavesien purkuputket sijaitsevat mallista riippuen eri paikassa. Ajokaivon lisäksi alueella pitää olla kannettavien kemiallisten jätevesiastioiden tyhjennyspaikka. (Leirintäalueen suunnitteluopas 2002, 6.2, 6.2.3.)

Matkailuajoneuvojen sähkölaitteita varten tarvitaan pistorasiatolppia tai pistorasiakeskuksia, joiden kautta ajoneuvot voivat ladata akkujaan ja ottaa laitteisiinsa sähköä verkosta. Aluevalaistusta suunniteltaessa tulee valaisinten sijoittelussa ottaa huomioon, ettei leirintäpaikkojen valaistus ole häiritsevän kirkas. Sähköpisteet ja aluevalaistus kannattaa sijoittaa riittävän kauas ajoneuvojen kulkureiteiltä, etteivät ne vahingoitu eivätkä hankaloita pysäköintiä. (Leirintäalueen suunnitteluopas, 6.1.4, 6.1.6.)

5 LOVIISAN HISTORIAA

5.1 Loviisa Ruotsin rajakaupunkina 1745 – 1809

Hattujen sodan jälkeen vuonna 1743 tehdyssä Turun rauhassa siirtyi Ruotsin ja Venäjän välinen raja Kymijoen kohdalle. Rajamuutoksen seurauksena päätti Ruotsi perustaa vuonna 1745 uuden linnoitus- ja varuskunta kaupungin Pernajan pitäjässä sijainneen Degerbyn kylän paikalle. Kaupunki sai nimekseen ensin Degerby, mutta vierailtuaan kaupungissa vuonna 1752 Ruotsin kuningas Aadolf Fredrik muutti sen nimeksi Lovisa, kuningatar Lovisa Ulrikan mukaan. (Sirén 1995, 8 – 9, 96.)

Vuoteen 1809 saakka Loviisalla oli merkittävä asema erityisesti sotilaallisessa mielessä, mutta kaupungin merkitys myös kaupankäynnin kannalta oli huomattavan suuri, sillä Loviisa toimi yli 50 vuoden ajan Kaakkois-Suomen ainoana meri- ja tapulikaupunkina. Loviisan kauppalaivasto oli kaupungille rikkauksien lähde ja ylpeyden aihe. Laivanvarustamotoiminta saavutti valtakunnallisesti merkittävän aseman ja se synnytti ympärilleen merenkulkuun ja laivanvarustamotoimintaan liittyvää pienteollisuutta, kuten laivanrakennusveistämöitä, köydenpunomoita ja purjekangasta valmistavia buldaanitehtaita. (Sirén 1995, 17, 23, 34 – 35.)

Kaupungin perustamisen jälkeen laadittiin kaksi sitä koskevaa asemakaavaehdotusta linnoitusupseerien A.J. Nordenbergin ja Augustin Ehrensvärdin toimesta. Nordenbergin vuonna 1746 laatima kaavaehdotus ei tyydyttänyt kaupungin päättäjiä, mutta Ehrensvärdin seuraavana vuonna 1747 tekemä ehdotus hyväksyttiin. Ehrensvärdin kaavaa pidetään Suomen ensimmäisenä puhtaasti klassistisena asemakaavana. Se ei kuitenkaan toteutunut sellaisenaan, sillä suunnitelmia noudatettiin pääasiassa vain joidenkin katulinjausten ja muutaman varuskunta-alueelle rakennetun rakennuksen osalta. Kaupunki alkoi rakentua melko hallitsemattomasti, sillä asukasluku kasvoi voimakkaasti. Loviisassa oli vuonna 1749 ollut vain 875 asukasta, mutta vuonna 1760 oli asukasluku jo 1460. Alkuvaiheen jälkeen asukasluvun kasvu hidastui, ja vuonna 1800 asukkaita oli 1546. (Sirén 1995, 45, 65, 89.)

5.2 Loviisa venäjänvallan aikana 1809 – 1917

Suomen sodan jälkeen tehdyssä Haminan rauhassa 1809 Ruotsi luovutti Suomen Venäjälle, jolloin Loviisa menetti sotilaallisen merkityksensä ja samalla sen kaupallinen merkitys pieneni. Kaupungista tuli tavallinen pikkukaupunki, mutta sen asema alueellisena kauppakeskuksena vakiintui. Myös kaupungin asukasmäärä vakiintui 2500 asukkaan vaiheille. (Sirén 1995, 5, 45.)

G.Th.P. Chiewitz laati Loviisan uuden asemakaavan vuonna 1853, mutta kesällä 1855 tuhosi tulipalo suuren osan Loviisan vanhoista keskustakortteleista ja tilanne muuttui kokonaan. Tästä huolimatta Chiewitzin suunnitelmassaan esittämät ideat

vaikuttivat huomattavan paljon Loviisan palon jälkeiseen kaupunkisuunnitteluun. Vuonna 1857 vahvistettiin E.B. Lohrmannin asemakaava, joka oli useilta pääpiirteiltään Chiewitzin suunnitelman kaltainen. (Sirén 1995, 86, 90.)

Vuosien 1870 ja 1917 välisenä aikana kaupungissa tapahtui monia uudistuksia, joista erityisesti rautatien ja Valkon sataman valmistuminen vaikuttivat huomattavasti kaupungin kehitykseen. Liikenneyhteyksien paraneminen ja yritysmaailman kehitys toivat muutoksia väestörakenteeseen ja kaupunkikuvaan, ja lisäksi tavarakuljetusten helpottuminen lujitti Loviisan asemaa itäusmaalaisena kaupunkikeskuksena. Kaupungin väkiluku pieneni ensin vuoteen 1890 asti, jolloin se oli vain 1959, mutta alkoi sen jälkeen taas kasvaa niin, että se vuonna 1914 oli jo n. 3600. (Sirén 1995, 120, 122, 134.)

1800-luvun loppupuolella kaupungin elinkeinorakenteessa tapahtui suuria muutoksia. Purjelaivasto hävisi höyrylaivojen tieltä ja merenkulkuelinkeino katosi vähitellen kokonaan, samoin kuin siihen liittyvät käsityöammatitkin. Kaupungin teollisuuselämä puolestaan alkoi vaurastua. Tuon ajan johtava liikemies Arseni Terechhoff perusti Loviisan höyrysahan ja sen yhteydessä toimivan höyrymyllyn vuonna 1882. Saha rakennettiin Kuismoniemen eteläpuolella oleville saarille, jotka yhdistettiin mantereeseen täyttömaalla. Alueen nimeksi tuli Sahaniemi. Kaupunkikuvaan vaikutti huomattavasti tuona aikana myös Loviisan saavuttama suosio kansainvälisenä kylpyläkaupunkina. (Sirén 1995, 6, 123, 124, 127).

5.3 Loviisan kylpylä

Loviisassa oli jo ennen vuotta 1820 ollut kuuluisa rautapitoista vettä sisältävä lähde, jonka ympäri oli rakennettu kuusikulmainen paviljonki. 1820-luvulla samalle paikalle rakennettiin pieni kylpylän tapainen rakennus, joka vaatimattomista puitteistaan huolimatta saavutti suosiota. Kylpylävieraiden vaatimustaso alkoi kuitenkin kasvaa, minkä seurauksena kävijämäärät vähentyivät, kunnes laitoksen toiminta lopulta vuonna 1846 lopetettiin. (Loviisan kylpylaitoksen vaiheet 1925, 5 – 7.)

Vuonna 1865 perustettiin kylpyläyhtiö Aktiebolaget för wattenkuranstalten i Lovisa, ja uuden kylpylaitoksen toiminta aloitettiin vuonna 1866. Kylpylä rakennettiin entisen terveyslähteen läheisyyteen, koska lähdettä pidettiin ”vesiparannuslaitoksen” tärkeimpänä edellytyksenä. Myöhemmin harmiteltiin sitä, että laitos sijaitsi kaukana merenrannasta. (Loviisan kylpylaitoksen vaiheet 1925, 5 – 9.)

Vuonna 1896 kylpyläyhtiö rakensi kaupungin etelälaidalle uuden Merikylpylän, jossa oli tarjolla erilaisia kylpymahdollisuuksia, kuten höyry-, lämmin-, ilma- ja merikylpyjä (Vattenkuranstalten i Lovisa Finland 1902, 4 – 5). Merikylpylästä tuli hyvin suosittu kylpylävieraiden keskuudessa ja sen läheisyyteen rakennettiin kylpylävieraita varten vuonna 1897 kesäravintola Kasino ja pensionaatti Mossebacken, jotka oli suunnitellut Lars Sonck. Merikylpylä, Kasino ja Mossebacken siirsivät kylpylätoiminnan painopistettä niin, että alettiin suunnitella jopa koko toiminnan siirtämistä tälle alueelle. Suunnitelma ei kuitenkaan koskaan toteutunut. (Sirén 1995, 165, 175 – 176.)

1910-luvulla oli kylpylän huippukausi, jolloin kylpylävieraita oli parhaimmillaan noin 700, minkä lisäksi kaupungissa oli jopa pari tuhatta muuta kesävierasta, joista suuri osa oli rikkaita venäläisiä ja juutalaisia. Vuoden 1917 jälkeen kylpylän kävijämäärät alkoivat kuitenkin laskea. (Loviisan kylpylaitoksen vaiheet 1925, 16 – 17, 21.) Kylpylän päärakennuksen tuhouduttua täysin tulipalossa 27.1.1936 kylpylätoiminta loppui kokonaan (Sirén 1995, 253).

5.4 Loviisa Suomen itsenäistymisen jälkeen 1917 – 2006

Suomen itsenäistymisen jälkeen Loviisan merenkulku- ja laivanrakennuselinkeinot elpyivät pitkän tauon jälkeen. Kaupungin pinta-ala kasvoi kolmen alueliitoksen (vuosina 1924, 1957 ja 1969) seurauksena yli kaksinkertaiseksi, samoin asukasluku. Vuonna 1920 väkiluku oli 3013, vuonna 1940 se oli kasvanut 3671:een ja vuonna 1960 asukkaita oli jo 6569. (Sirén 1995, 241, 247.)

Kaupunkisuunnittelussa luovuttiin tiukasta ruutukaava-ajattelusta, kun arkkitehti-toimisto Jung & Bomanssonin laatima uusi asemakaava vahvistettiin vuonna

1918. Kaava otti edellisiä kaavoja paremmin huomioon vanhan puukaupungin. Birger Brunilan asemakaavassa vuodelta 1932 huomioitiin vielä edellistäkin paremmin vallitsevat olot, kuten kadun leveydet. Uudella kaavoituksella estettiin puukaupunkimiljöön laajat purkutoimet. 1960-luvun alkupuolella puukaupunkimiljöö oli kuitenkin taas uhattuna, kun arkkitehti Anders-Olof Bengts – ajan hengen mukaisesti – kaavoitti kaupungin keskustaan lamellitaloja. Keskustasuunnitelmasta ehdittiin toteuttaa kuitenkin vain yksi rakennus ennen kuin kaupunkisuunnitteluihanteet jälleen muuttuivat. (Sirén 1995, 156, 336 – 341.)

Loviisan viime vuosikymmenien merkittävimmät muutokset liittyvät ydinvoimalan rakentamiseen ja sen toiminnan alkamiseen vuonna 1977 sekä niiden seurauksena aiheutuneisiin väestörakennemuutoksiin. 1970-luvulla väestönkasvu oli valtavaa, ja suurimmillaan Loviisan asukasmäärä oli 8938 vuonna 1979. Kaavoitus perustui väestömääräennusteen, jonka mukaan Loviisan asukasluvun arvioitiin kasvavan 12 500:an vuoteen 2000 mennessä. 1980-luvulla alkanut väestökato sai kuitenkin aikaan sen, että arkkitehti Marja Pekkala-Seppäsen laatima asemakaavaehdotus vuodelta 1971, jonka tavoitteena oli kulttuurihistoriallisesti arvokkaan ydinkeskustan asuinmiljöön säilyttäminen, hyväksyttiin enimmiltä osin vaiheittain vuosina 1979 – 1986. (Sirén 1995, 5, 247, 338, 341.)

Vuoden 2007 alussa Loviisassa oli asukkaita 7393 (Väestörekisterikeskus). Kaupungin asukasluku on pitkään pienentynyt keskimäärin yhden prosentin vuodessa ja teollisuuden työpaikat ovat vähentyneet huomattavasti. Kääntääkseen kaupungin kehityksen taas kasvuun on kaupunki asettanut tavoitteekseen houkutellessa uusia yrityksiä ja asukkaita alueelleen aktiivisen tonttipolitiikan avulla. Loviisan elinkeinostrategian mukaisesti kaupunki pyrkii tarjoamaan houkuttelevia asuintontteja ja kaavoittamaan uusia korkealaatuisia asuinalueita. Yrittäjämönteisyys sekä kulttuurin ja matkailun kehittäminen kuuluvat myös keskeisesti kaupungin kehittämisstrategioihin. (Loviisan elinkeinostrategia 2003, 2 – 4, 9, 10.)

6 SUUNNITTELUALUE

6.1 Tamminiemen sijainti

Tamminiemi sijaitsee Loviisanlahden rannalla noin 2 kilometrin etäisyydellä Loviisan kaupungin keskustasta etelään (Kuva 4). Alueen kokonaispinta-ala on noin 4,5 hehtaaria, josta vettä on noin 1 hehtaari. Tamminiemi rajautuu pohjoisessa ns. Boulognenmetsään, lännessä Kapteenintiehen, Ympyrätiehen ja Tamminiementiehen, etelässä Sahaniemeen ja lännessä mereen.

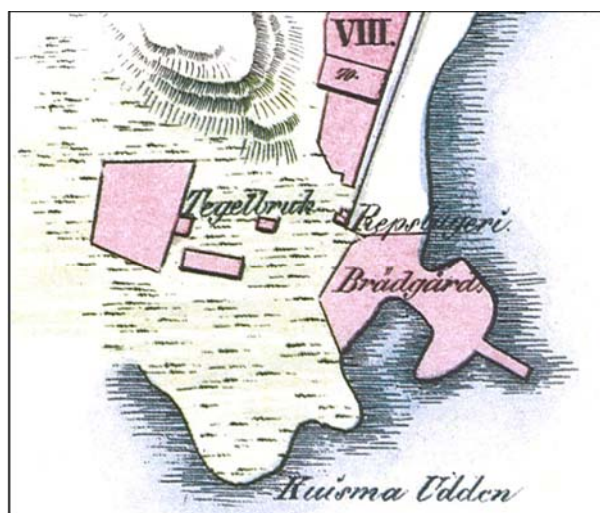

Kuva 4. Tamminiemen sijainti (Pohjakartta Loviisanlahden kartta.pdf).

6.2 Tamminiemen alueen vaiheita

Loviisan varsinainen kaupunkialue oli sen perustamisen jälkeen aluksi hyvin pieni, ja Tamminiemen alue sijaitsi sen ulkopuolella esikaupunkialueella, joka kehittyi vapaasti eri toimintojen ja niiden maastollisten vaatimusten perusteella. Vuonna 1750 perustettiin Kuismoniementien varteen, nykyisen Tamminiemen paikkeille, Loviisan ensimmäinen köydenpunomo. Se toimi paikalla lähes sadan vuoden ajan. Sahatavara oli kaupungin porvareiden merkittävin vientituote. Laudat kuljettiin takamaiden sahoilta Loviisaan, jossa laudat tapuloitiin rannassa varastoalueille odottamaan laivausta. 1800-luvun alussa perusti Björkstenin kauppahuone köydenpunomon viereen lautatarhan, joka laajeni, kun Brädholmen liitettiin mantereeseen. 1800-luvun alkupuolella sijaitsi lähistöllä myös tiilitehdas. (Sirén 1995, 21, 23, 35, 38, 66, 69, 159)

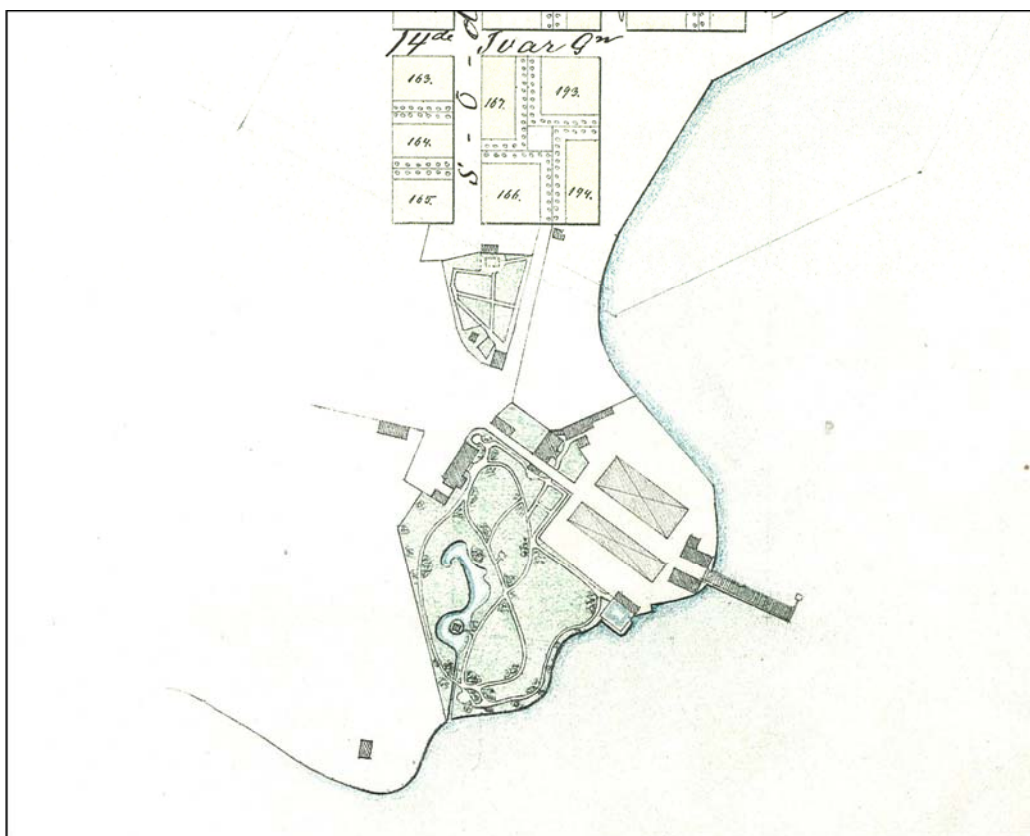
C.W. Gyldénin vuonna 1837 julkaisemasta kartasta, joka perustuu ilmeisesti Barckin vuonna 1825 laatimaan karttaan, on ote Kuvassa 5. Siinä näkyy hyvin vuonna 1750 perustetun köydenpunomon (Repslageri), tiilitehtaan (Tegelbruk) ja lautatarhan (Brädgård) sijainti. Suuri osa nykyisen Tamminiemen alueesta on veden alla, eikä maayhteyttä Sahaniemeen vielä ole.

Kuva 5. Tamminiemen alue Loviisan kaupunkikartassa 1837 (Loviisan kaupunginarkisto).

Alfred Björksten, joka oli kaupungin merkittävin porvari, rakensi vuoden 1870 tienoilla lautatarhansa yhteyteen Villa Brädgården -nimisen huvilan. Suuren koristepuutarhansa ansiosta siinä oli tiettyä herraskartanomaisuutta. Päärakennus (nk. Keltainen huvila) ja sivurakennus (nk. Harmaa huvila) olivat molemmat arkkitehtuuriltaan sveitsiläistyylisiä rakennuksia. (Sirén 1995, 159.)

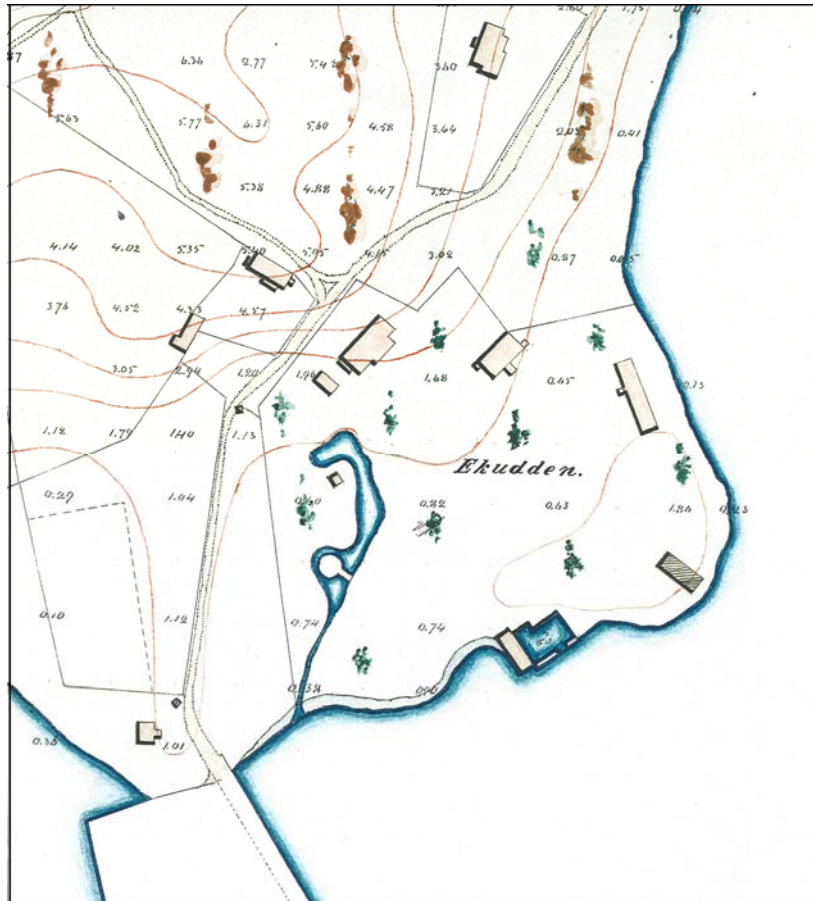
Kuhlefeltin kartassa (Kuva 6) näkyvät lautatarhan alueella sijainneet varastorakennukset ja lautatarhan alueen länsiosaan rakennettu uusi huvila, Villa Brädgården. Kartasta voidaan havaita, että lautatarhan eteläreunalla sijainnut pieni merenlahti on täytetty ja sen paikalla on englantilaistyylinen maisemapuutarha. Puutarhan keskeinen elementti on pitkänomainen lampi tai kapea merenlahti, joka on jätetty täyttämättä. Puutarhan ja lautatarhan rajalla näkyy venevalkama suunnilleen nykyisellä paikallaan. Maayhteyttä Sahaniemeen ei ole vielä rakennettu.

Kuva 6. Tamminiemen alue Loviisan kartassa 1800-luvun loppupuolelta (Loviisan kaupunginarkisto).

Alfred Björksten kuoli vuonna 1896, minkä jälkeen huvila puustoineen siirtyi kylpyläyhtiölle ja sen nimeksi muutettiin Ekudden. Huvilatontin hyödyntämiseksi perustettiin huvilayhtiö Villabolaget Ekudden, joka majoitti alueen rakennuksissa lähinnä kylpylävieraita. (Sirén 1995, 159, 175.)

Kuvan 7 kartta on ajalta, jolloin Tamminiemen alue on siirtynyt kylpyläyhtiölle. Lautatarhan varistorakennukset yhtä lukuun ottamatta on purettu ja niemen koillisrannan tuntumaan on ilmestynyt uusi, ilmeisesti majoituskäyttöön tarkoitettu rakennus. Lisäksi venevalkamaa on laajennettu ja sen lounaisreunalle on rakennettu uusi venevaja. Kapea maayhteys ja tie johtavat Sahaniemeen.

Kuva 7. Tamminiemen alue Loviisan kartasta 1900-luvun alusta (Loviisan kaupunginarkisto).

Arkkitehtitoimisto Jung & Bomansson suunnitteli vuonna 1912 Loviisaan uuden asemakaavan, joka kuitenkin vahvistettiin vasta 10.1.1918 (Sirén 1995, 156). Jung & Bomanssonin kaavassa (Kuva 8) ei ole säilytetty Tamminiemen entisiä piirteitä lainkaan. Tamminiemeä kiertää rantatie ja alueelle on sijoitettu 10 asuintonttia pienen puistikon ympärille. Suunnitelman Sångvägen sijaitsee suunnilleen nykyisen Tamminiementien kohdalla ja länsipuolisten kortteleiden ympäri kiertävä Krets gången noudattaa jotakuinkin nykyisen Ympyrätien linjausta.

Kuva 8. Tamminiemen alue Loviisan asemakaavassa 1918. Jung & Bomansson.

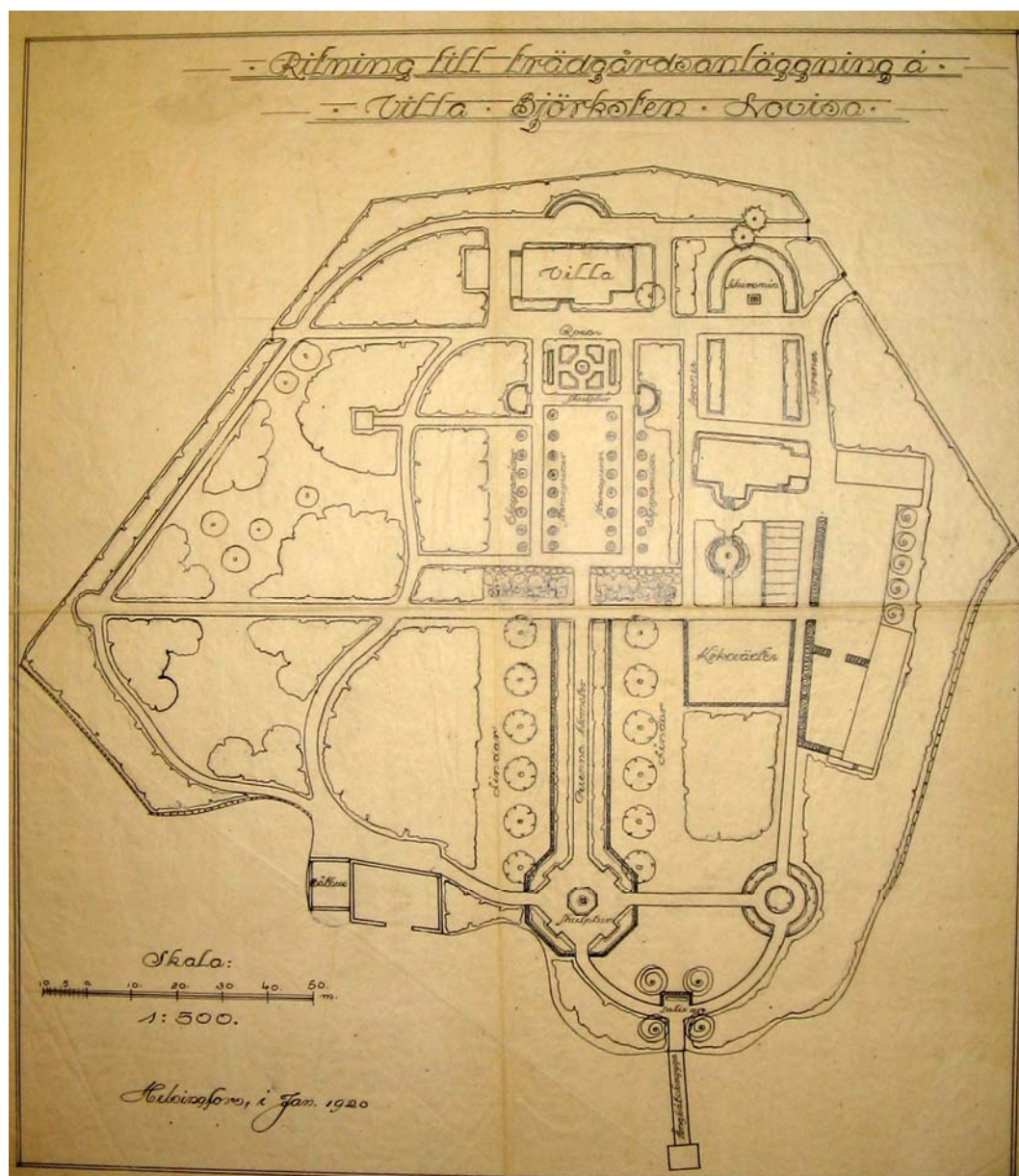
Walter Björksten omisti Tamminiemen huvilan vuodesta 1917 vuoteen 1936 tai 1939 (Ilonen). Huvilan nimi oli tuohon aikaan Villa Björksten. Puutarhaarkkitehti Paul Olsson teki Björkstenin huvila-alueelle arkkitehtonisen puutarhatyylin mukaisen puutarhasuunnitelman vuonna 1920 (Kuva 9). Suunnitelman keskeinen elementti on Keltaiselta huvilalta merenrantaan ulottuva akselisommitelma. Noin 145 metrin pituiseen pääakseliin liittyy kolme poikittaisakselia, joista kaksi sijaitsee pääakselin päissä ja yksi pääakselin keskivaiheilla. Rannan lähellä

oleva akseli on rannan muodosta johtuen lyhyt, vain pääakselin pohjoispuolella oleva kulkuväylä, joka yhdistää pääakselin päätteenä olevan kahdeksankulmaisen aukion pienempään ympyränmuotoiseen aukioon.

Pääakselin molempiin päihin on suunnitelmassa sijoitettu veistos. Huvilan edustalla olevan veistoksen ympärille on sommiteltu symmetriset ruusuistutukset, joita hiekkakäytävät ympäröivät. Ruusuistutuksista rannan suuntaan on nurmiaukio, jota hiekkakäytävät reunustavat. Pääakselin suuntaiset kulkuväylät kulkevat nurmikun puoleisen runkosyreenirivien ja kartiotammirivien välissä. Merenrannan puoleisessa osassa kartiotammirivien jatkona ovat puistolehmusrivit ja runkosyreenirivien jatkona ovat leikatut aitamaiset istutukset. Aitamaisten istutusrivien välissä kulkevan hiekkakäytävän molemmin puolin on lisäksi perennaistutusrivit. Pääakselin päätepisteenä meren puolella on kahdeksankulmainen aukio, jonka keskelle toinen veistoksista on sijoitettu.

Olssonin suunnitelmassa entisen maisemapuiston vesiaihe on täytetty ja sen paikalla on puoliavoin nurmialue, jota puuryhmät reunustavat. Pääakselin eteläpuolisia kulkuväyliä on muokattu suunnitelmassa jonkin verran. Puiston lounaisreunalla olevaa kulkuväylää on suoristettu ja sitä on pidennetty niin, että se alkaa Keltaisen huvilan länsipuolelta ja seuraa puistoalueen reunaa koko sen pituudelta. Tämän kulkuväylän ja pääakselin väliin jäävää polkua on muutettu alkuperäistä kaarevammaksi. Venevalkama ja sen yhteydessä sijainnut venevaja on säilytetty suunnitelmassa.

Harmaan huvilan sisäänkäynnin edessä olevan tammen ympärille on sommiteltu pieni pyöreä aukio, jota pensasaidat kehystävät. Huvilan länsipuolella on suurempi syreenien rajaama ”ulkoilmahuone”, jonka Kapteenintien puoleinen pääty on kaareva.

Kuva 9. Paul Olssonin suunnitelma Villa Björkstén. (Olsson, 1920, Suomen rakennustaiteen museo).

Vuonna 1944 ja 1950 otettujen ilmakuvien (LIITE 2) perusteella Olssonin suunnitelman perusrakenne toteutettiin ainakin hiekkakäytävien osalta. Vuoden 1950 ilmakuvassa näkyy selvästi myös alueen lounaisreunan puukujaanne. Pääakselin rannan puoleinen osa näyttää toteutuneen myös istutusten osalta Olssonin suunnitelman mukaisesti, mutta huvilan edusta vaikuttaa kuvassa avoimelta nurmi-aikeelta – ainakaan suunnitelmassa olevia istutuksia ei voi kuvassa havaita.

Tamminiemen alue oli yksityisomistuksessa vuoteen 1970 asti, jolloin Loviisan kaupunki osti sen. Alue oli pitkään hoitamattomana ja pääsi rappeutumaan. Vuonna 1993 päätettiin alueelle perustaa leirintäalue, ja alue luovutettiin arkkitehti Kalevi Ilosen yrityksen käyttöön. Leirintäalue aloitti toimintansa vuonna 1995, ja samana vuonna sovittiin kaupungin ja Ilosen välillä myös huviloiden peruskorjauksesta.

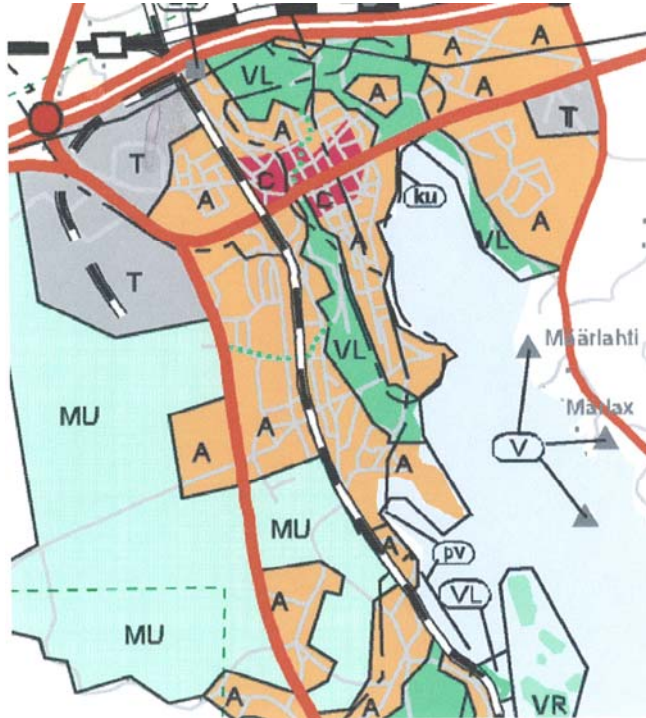
6.3 Tamminiemen alueen nykytilanne

Alueella toimii Lomakeskus Tamminiemi, joka tarjoaa erilaisia majoitusvaihtoehtoja sekä vuokraa tiloja juhlatilaisuuksiin ja yritysasiakkaille kokoustiloiksi. Alueella on 60 matkailuperävaunupaikkaa ja 20 telttapaikkaa sekä niiden lisäksi 26 vuodepaikkaa ympärivuotisissa sisämajoitustiloissa. Lomakeskus vuokraa polkupyöriä ja kajakkeja. Se on luokiteltu kolmen tähden leirintäalueeksi (Leirintäopas 2006 – 2007).

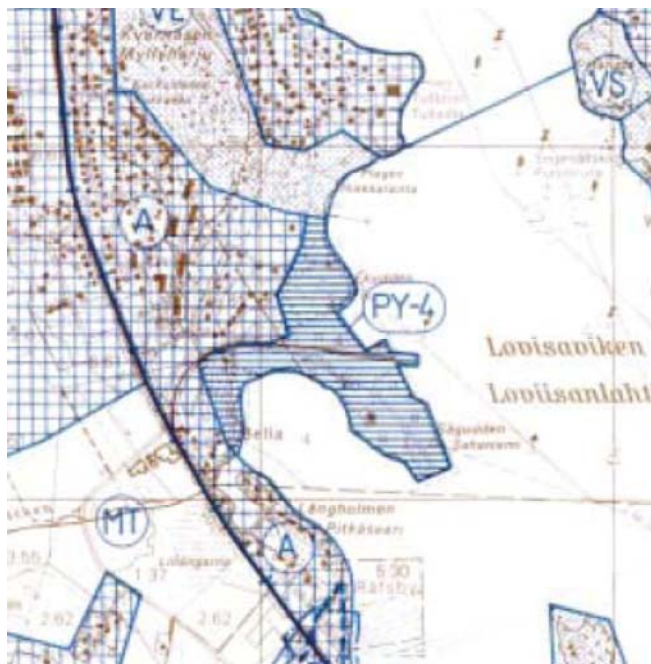
Alueen rakennukset on liitetty kunnalliseen vesi- ja viemäriverkostoon, ja alueen käymälä- ja peseytymistilat on järjestetty kohtalaisen hyvin. Kiinteän jätteen lajittelua ei ole järjestetty, mitä on pidettävä puutteena, varsinkin kun alue sijaitsee kaupunkialueella ja jätehuolto olisi järjestettävissä kohtuullisin kustannuksin. Aluetta on hoitanut vuodesta 2006 alkaen uusi yritys Villa Altum Oy Ab, jonka omistajat ovat innokkaasti kehittämässä toimintaansa.

6.3.1 Maanomistus ja kaavoitustilanne

Tamminiemen alueen omistaa Loviisan kaupunki. Tamminiemi kuuluu 14.11.2000 vahvistetussa Itä-Uudenmaan seutukaavayhdistelmässä (Kuva 10) taajamatoimintojen alueeseen (A) ja 9.12.1987 hyväksytyssä oikeusvaikutuksettomassa Loviisan yleiskaavassa (Kuva 11) julkisten palvelujen alueeseen (PY-4).

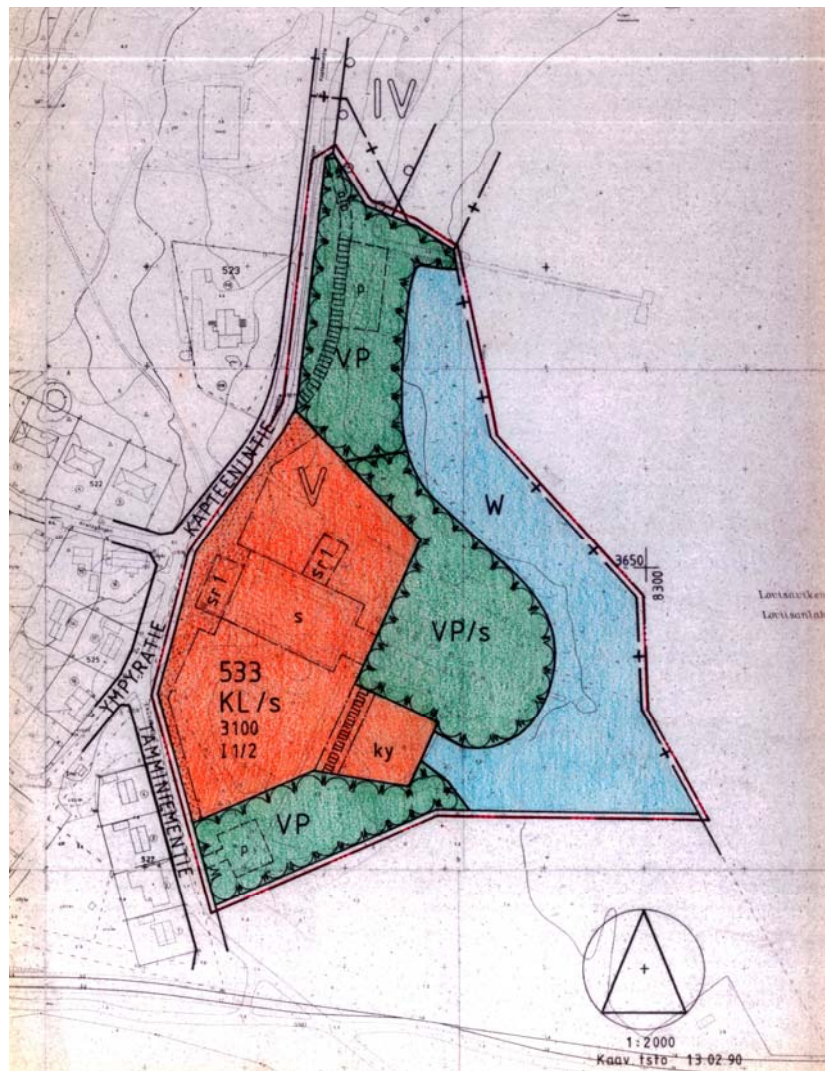

Kuva 10. Ote Itä-Uudenmaan seutukaavayhdistelmästä.

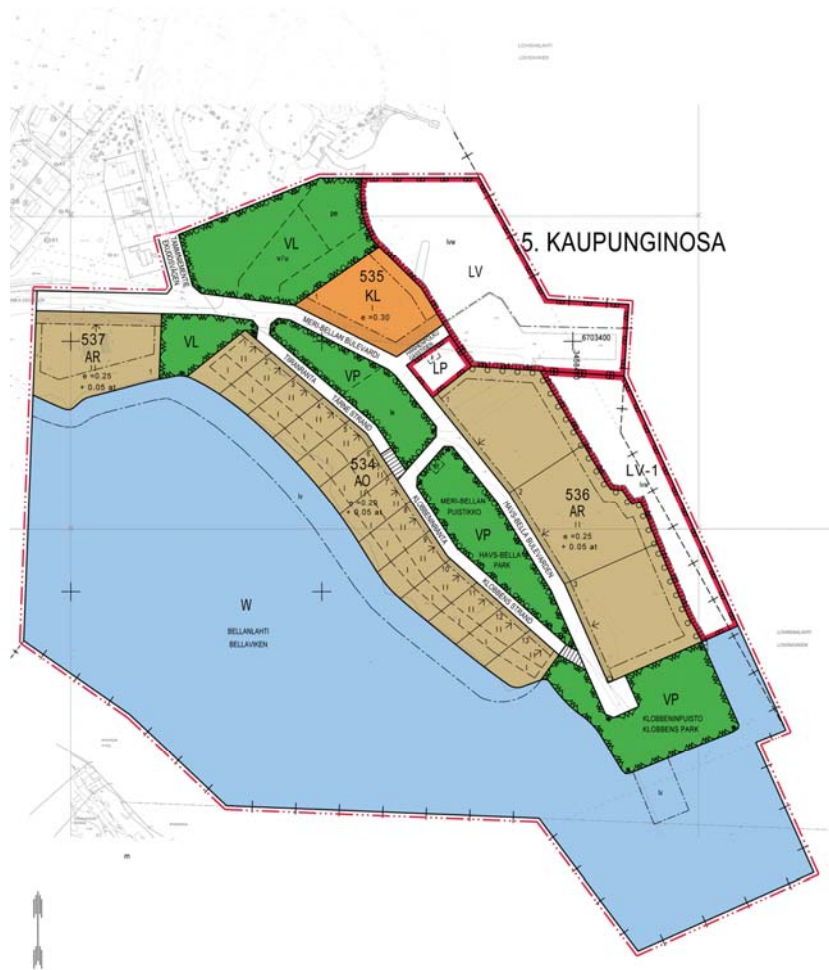
Kuva 11. Ote Loviisan yleiskaavasta 1987.

Tamminiemen alueen voimassa oleva asemakaava vuodelta 1990 (Kuva 12) jakaa alueen kahteen eri osaan, puistoalueeseen ja liikerakennusten korttelialueeseen. Keltainen huvila, sen edessä oleva puiston osa ja Harmaa huvila on kaavassa suojeltu (kuvassa olevat merkinnät sr1 ja s). Loppuosa Tamminiemen puistoalueesta on määrätty alueeksi, jolla ympäristö säilytetään (kuvan merkintä /s). Kylpylälle on varattu alue rannan tuntumasta (merkintä ky). Liikerakennusten korttelialueelle on suojeltujen rakennusten kerrosalan (600 k-m²) lisäksi annettu 2500 k- m² bruttorakennusoikeuslisäys, josta noin 1000 k- m² on varattu kylpylähankkeelle ja loput lähinnä majoitustiloiksi.

Kuva 12. Tamminiemen alueen asemakaavan muutos 1990.

Tamminiemen eteläpuolella olevalle Sahaniemen alueelle on suunniteltu uutta Meri-Bellan asuinalueetta, jonne tulisi omarantaisia omakotitontteja, rivitalotontteja, liikerakennuksen tontti sekä venesatama ja virkistysalueita. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Kuvassa 13 nähtävän Meri-Bellan asemakaavan muutosehdotuksen 8.12.2004, mutta tällä hetkellä alue on toimenpidekiellossa kaavakartassa ilmenneiden puutteiden vuoksi.

Kuva 13. Meri-Bellan asemakaavaehdotus 2004.

6.3.2 Luonnonolot ja maiseman yleispiirteet

Tamminiemi sijaitsee Loviisanlahden länsirannalla meren ja Myllyharjun välisellä kapealla rantavyöhykkeellä, joka Tamminiemen kohdalla on leveydeltään noin 350 metriä. Loviisanlahti on suunnilleen 10 kilometriä pitkä saariston suojaama merenlahti, jonka leveys on Tamminiemen kohdalla noin kilometri, mutta joka levenee ja avautuu eteläkaakkoon. Rantavyöhykkeen hallitsevina maisemapiirteinä voidaankin pitää merinäkyviä. Toisaalta rantavyöhyke ja sen taustalla oleva Myllyharju muodostavat arvokkaan kulttuurimaiseman mereltä katsottuna. Kuvis-
sa 14 ja 15 näkyy alueen rantamaisemia, joissa luonnonympäristö ja rakennettu ympäristö ovat tasapainossa keskenään.

Kuva 14. Näkymä uimarannan laiturilta Tamminiemen suuntaan.

Kuva 15. Näkymä Tamminiemen kärjestä uimarannan suuntaan.

Myllyharju on suurelta osin valtaviin kivenlohkareiden peittämää mäntyvaltaista kuivaa kangasmetsää. Harjun laella suunnilleen puolen kilometrin etäisyydellä Tamminiemestä on lähialueen korkein kohta, Kukkukivi, jonka korkeus merenpinnasta on noin 41 metriä. Paikalle on rakennettu näkötorni, josta avautuu upea panoraamanäkymä Loviisanlahden yli. Tamminiemen kohdalla harjun korkeus on noin 25 metriä.

Maanmittauslaitoksen maaperäkartan (1966) mukaan rantavyöhykkeen maaperä on karkeaa hietaa (LIITE 3). Koska rantavyöhyke on hyvin loiva, maaperä on kuitenkin kostea. Tamminiemi rajoittuu sen pohjoispuolella olevaan lehtomaiseen metsään, jossa kasvaa muun muassa vanhoja koivuja ja kilpikaarnaisia mäntyjä sekä niitä nuorempia tammia ja vaahteroita. Metsän pohjoispuolella oleva uimaranta ympäristöineen muodostaa oman maisemallisen kokonaisuutensa. Tamminiemen luoteispuolella oleva rehevä lehtometsä on Loviisan kaupungin alueella ainutlaatuinen ja sitä voidaan pitää paikallisesti hyvin arvokkaana. Lehtometsä on luonnonsuojelualue. Tamminiemen eteläpuolella, entisellä sahan varastoalueella, kasvaa koivuvaltaista nuorta lehtimetsää. Metsäalueen maaperä on pilaantunutta täyttömaata, joka on tulevaisuudessa poistettava ainakin osittain ja korvattava uudella maa-aineksella. Tamminiemestä kaakkoon suuntautuva, noin puoli kilometriä pitkä ja 100 – 200 metriä leveä Sahaniemi on puoliavointa joutomaata, jonka maaperä on myös osittain pilaantunutta. Kuvaan 16 on koottu Tamminiemen ja sen ympäristön maiseman yleispiirteitä ja säilytettäviä arvokkaita näkymiä.

Suunnilleen 2/3 Tamminiemen alueesta on lähes tasaista ja korkeudeltaan alle 1,5 metriä merenpinnasta. Alueen eteläosassa, joka on suurimmaksi osaksi täyttömaata, maanpinnan korkeus vaihtelee 1,0 – 1,2 metrin välillä, ja joissakin painanteissa, jotka eivät näy topografiakartassa (LIITE 4), korkeus on alle metrin merenpinnan tasosta. Korkein kohta, noin 5 metriä merenpinnasta, on alueen luoteiskulmassa Kapteenintien ja Ympyrätien risteyksen kohdalla. Maanpinnan korkeus on päärakennuksen (Keltainen huvila) kohdalla noin 3 metriä ja sivurakennuksen (Harmaa huvila) kohdalla noin 2 metriä merenpinnasta.

Kuva 16. Maiseman yleispiirteet ja arvokkaat näkymät, ei mittakaavassa (Pohjakaartta Loviisa.dwg.)

Tamminiemen ranta on niin matala, että syys- ja talvimyrskyjen aikana merivesi tulvii usein varsinkin alueen eteläosiin. Kuvasta 17 (kuvattu 12.1.2007, kaksi päivää talvimyrskyn jälkeen) saa käsityksen veden valtaaman alueen laajuudesta. Suomen etelärannikon ennätystulvien aikana 9.1.2005 merenpinta kohosi Loviisassakin ennätysellisen korkealle, +175 senttimetriin normaalitasosta (Vesi nousi Suomenlahdella ennätysellisen korkealle, 11.1.2005). Tuolloin vesiraja lähestyi uhkaavasti jo Harmaata huvilaa. Alueen eteläosan tasaisuus aiheuttaa lisäksi sen, että pintavedet eivät virtaa pois alueelta ja maaperä on pitkään hyvin kostea myös sateen jälkeen ja keväällä lumen sulamisen jälkeen. Tamminiemi ei kuulu pohjavesialueeseen, mutta pohjavesialueen raja kulkee aivan puiston länsirajaa pitkin.

Kuva 17. Puiston eteläosa on veden vallassa talvimyrskyn jäljiltä.

Tamminiemen puusto on varsin monipuolinen ja vaikuttava. Rantapenkereellä kasvavat suuret tervalepät (*Alnus glutinosa*) ja yksittäiset koivut (*Betula pendula*) sekä puiston länsiosassa kasvavat vanhat, jättiläismäiset metsämännyt (*Pinus sylvestris*) ovat luultavasti alueen alkuperäistä puulajistoa. Useimmat jalopuut, kuten tammet (*Quercus robur* ja *Quercus rubra*), lehtosaarnet (*Fraxinus excelsior*) ja puistolehmukset (*Tilia x vulgaris*), on todennäköisesti istutettu koristepuiksi (Östman, 12). Alueen erikoisuuksina voidaan mainita leikattu kuusiaita ja leikattu lehmusaita, jotka sijaitsevat tavallisuudesta poiketen alueen keskellä – eivät siis koko aluetta rajaavana aitana, kuten yleensä. Tavanomaisten koristepensaslajien lisäksi puistoalueella kasvaa harvinainen pähkinäpensas. Loiva ranta on suurelta osalta kivikkoista ruovikkoa.

Loviisanlahdella pesii runsaasti eri lintulajeja, sillä rantojen tiheät ruovikot ovat hyviä pesimäpaikkoja monille vesilinnuille. Alueella pesiviä vesilintuja ovat ainakin silkkiuikku, sinisorsa, rantasipi ja punajalkaviklo. Niiden lisäksi todennäköisiä pesiviä lajeja ovat kalalokki, harmaalokki ja naurulokki, mahdollisesti myös haapana, lapasorsa, meriharakka ja telkkä. Pesivien lajien lisäksi Loviisanlahden alueella on havaintoja vierailevista lintulajeista, joita ovat merilokki, selkälokki, isolokki, kalatiira ja räyskä. Keväisin ja syksyisin Loviisanlahden alue on tärkeä levähdyspaikka monille muuttolinnuille. Alueella voidaan silloin tavata laulujoutsen, kyhmyjoutsen, kanadanhanhi, jouhisorsa, tavi, heinätavi, tukkasotka, punasotka, alli, pikkukoskelo, isokoskelo, uivelo, töyhtöhyppä, pikkutylli, jänkäkurppa, metsäviklo, liro ja suokukko. (Östman 1994, 22 – 23.)

Lintujen lisäksi Tamminiemen alueella on havaittu lepakoita, jotka luonnonsuojelulain mukaan ovat rauhoitettuja. Leirintäalueella esiintyy erityisesti pohjanlepakoita, joiden yhtenä mahdollisena pesäpaikkana paikalliset asukkaat pitävät leirintäalueen lähellä olevaa vanhaa tallia. Leirintäalueen viereisellä luonnonsuojelualueella on havaittu myös viiksisiippoja sekä harvinainen pikkulepakko. Vuonna 2005 tehdyssä Loviisan lepakkokartoituksessa Tamminiemen alue luokiteltiin II luokan lepakkoalueeksi eli tärkeäksi lepakkoalueeksi, jolla lepakot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. (Siivonen 2005, 7, 14 – 15.)

6.3.3 Rakennukset ja puisto

Tamminiemen puisto rakennuksineen on osoitettu Itä-Uudenmaan seutukaavassa kulttuurihistoriallisesti suojeltavaksi kohteeksi (KS – 3021 12/42). Tamminiemen arvo on huomioitu jopa siinä määrin, että Loviisan kaupunki on Museovirastolle tekemässään lausunnossa (Dnro 66/5/510/2005) esittänyt alueen sisällyttämistä valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen listaukseen (Lausunto valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä 2005).

Alueella on neljä rakennusta, jotka ovat kaikki peruskorjauksen jäljiltä hyväkuntoisia. Päärakennus eli Keltainen huvila (Kuva 18) on rakennettu noin vuonna 1870, ja se on nykyään majoituskäytössä. Rakennuksessa on luonnonkiviperus-

tukset, vaaleankeltainen vaakaponttilautavuoraus ja peltikatteinen harjakatto. Rakennus on muuten 1-kerroksinen, mutta sen eteläosan poikkipäädysässä on kaksi kerrosta. Rakennuksen erityispiirteinä ovat kuistin koristeellinen kaide ja poikkipäädyn koristeelliset moniosaiset ikkunapuitteet.

Kuva 18. Päärakennus,
Keltainen huvila.

Harmaa huvila (Kuva 19) on rakennettu ilmeisesti samaan aikaan kuin Keltainen huvilakin, ja se toimii nykyään lomakeskus Tamminiemen toimisto- ja huoltorakennuksena. Rakennuksen perustukset ovat luonnonkiveä, vuoraus on vaaleansiniharmaata vaakaponttilaudoitusta ja katto on punainen tiilikatteinen harjakatto. Rakennuksen erityispiirteinä ovat koristeelliset moniosaiset ikkunapuitteet ja vuorilautojen yläosat.

Kuva 19. Harmaa huvila.

Keltaisen huvilan eteläpäädyn vieressä oleva piharakennus (Kuva 20) on peruskorjauksen yhteydessä muutettu kylmästä ulkovarastosta lämpimäksi majoitustilaksi, jonka kaikkiin kolmeen huoneeseen on oma sisäänkäynti. Rakennuksessa on keltainen vaakaponttilautavuoraus ja harjakatto.

Kuva 20. Piharakennus, johon on peruskorjauksen yhteydessä rakennettu kolme viihtyisää majoitus-huonetta.

Alueen neljäs rakennus on betonista rakennettu vesitorni (Kuva 21), jonka neljä kantavaa pylvästä antavat sille ainutlaatuisen ilmeen. Vesitornin alkuperäisestä käyttötarkoituksesta ei ole varmaa tietoa, mutta se on saatettu rakentaa aiemmin lähellä sijainneen lammen suihkulähdettä varten.

Syksyllä 2006 tehtiin puiston puuvartisten kasvien inventointi, jota täydennettiin vielä tammikuussa 2007. Inventoinnin lähtötietoina käytettiin Kaija Pieninkeroisen ja Terho Valanteen vuonna 1994 tekemää kasvillisuuskartoitusta. Inventointi tehtiin suunnittelun näkökulmasta tarkoituksena selvittää toisaalta alueen arvokaimmat ja toisaalta huonokuntoiset ja uusittavat puuvartiset kasvit. Kaikkein pienimmät taimet ja pusikoituneet kohdat jätettiin huomioimatta.

Kuva 21. Vesitorni.

Maastotutkimus suoritettiin kolmena päivänä muutaman tunnin jaksoissa 30.9. – 14.10 välisenä aikana, ja sitä täydennettiin tammikuussa 2007. Vuoden 1994 jälkeen tapahtuneet muutokset puuvartisen kasvillisuuden osalta merkittiin karttaan ja samalla tehtiin kasvien likimääräinen kuntokartoitus. Kasvien kokoon ja ikään ei kiinnitetty huomiota joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta.

Puiston runsasta puustoa oli jonkin verran harvennettu vuoden 1994 jälkeen. Uusia istutuksia ei havaittu. Tosin jotkut puista olivat sen verran nuoria, että ne on saatettu istuttaa korvaamaan samalla paikalla aikaisemmin ollutta vanhempaa puuta. Vuoden 1994 kartoituksessa havaittiin epätarkkuuksia joidenkin puiden sijainnin suhteen. Puiden tarkkoja paikkoja ei ollut kuitenkaan mahdollista ruveta mittaamaan tämän työn puitteissa.

Kasvit jaettiin niiden kunnon perusteella kolmeen luokkaan. Ensimmäiseen luokkaan sijoitettiin arvokkaat ja erittäin arvokkaat, toiseen luokkaan hyvät ja kolmannen keskitason alapuolella olevat puuvartiset kasvit. Luokitteluperusteina käytettiin kasvin muotoa ja yleisilmettä sekä rungon ja oksiston vaurioita. Muodon ja yleisilmeen arvioinnissa kiinnitettiin huomio kasvin terveyteen ja elinvoimaisuuteen, oksiston tiheyteen ja säännöllisyyteen sekä verrattiin kasvutapaa lajille tyypilliseen kasvutapaan. Vaurioiden tarkastelussa tehtiin huomioita rungon halkei-

lusta ja näkyvistä lahovioista sekä niiden kanssa usein samaan aikaan esiintyvistä suurista kuivuneista oksista. Kuvissa 22 – 27 nähdään esimerkkejä kasvillisuusinventoinnin yhteydessä otetuista kuvista ja puuvartisen kasvillisuuden inventointikartta on esitetty Liitteessä 5.

Kuva 22. Harmaan huvilan edustalla oleva puiston vanhin tammi.

Kuva 23. Hyväkuntoinen puistolehmuskuusiaidan pohjoispuolella.

Kuva 24. Puiston komein tammi talviasussa.

Kuva 25. Vanha hopeasalava on sahattu 3 – 4 metrin korkeudelta.

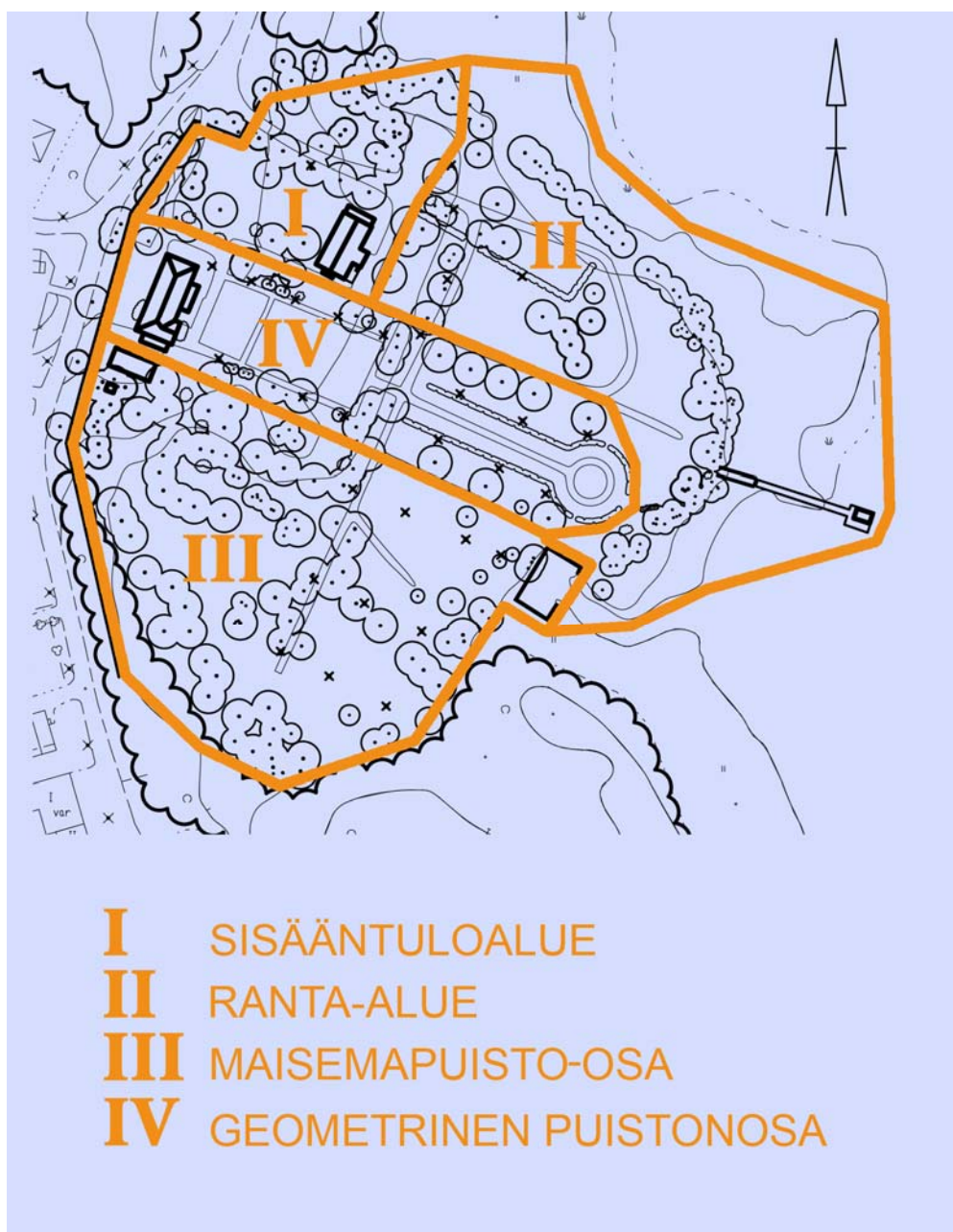
Kuva 26. Huonokuntoisia tervaleppiä.

Kuva 27. Haljennut tammenrunko geometrisessä puistonosassa.

Puistoalue jakautuu neljään eriluonteiseen osa-alueeseen: sisääntuloalueeseen, ranta-alueeseen, maisemapuisto-osaan ja geometriseen puistonosaan. Kuvassa 28 on esitetty osa-alueiden rajausta.

Sisääntuloalueen pohjoisreuna on harvennettua sekametsää – Boulognenmetsän reuna-alue. Sisääntuloteitä on kaksi, joista toinen johtaa portilta Keltaiselle huvilalle ja toinen viereiseltä portilta Harmaalle huvilalle (Kuvat 29 ja 30). Harmaalle huvilalle johtavaa tietä reunustaa puukujanne, joka koostuu metsätammista sekä vanhoista koivuista ja männyistä. Sisääntuloteiden ja puiden rajaaman avoimen nurmikentän yli avautuu kapeita näkymiä etelään geometrisen puistonosan ja maisemapuisto-osan suuntaan.

Kuva 28. Puiston osa-alueet.

Kuva 29. Alueelle tullaan kahdesta vierekkäisestä portista.

Kuva 30. Puuaita rajaa aluetta tien puolelta. Portilta johtaa aidan suuntainen tie Keltaiselle huvilalle valta-
vien mäntyjen välistä.

Ranta-alue on melko avointa aluetta, jonka tilaa rajaavia elementtejä ovat noin 2 metrin korkuinen leikattu puistolehmusaita (*Tilia x vulgaris*), kookkaiden lehtikuusien (*Larix decidua*) muodostama puuryhmä sekä rantapenkereen tiheä puusto, jonka valtalajina on tervaleppä (*Alnus glutinosa*) (Kuva 31). Alue on suurimmaksi osaksi varattu matkailuperävaunujen leirintäpaikoiksi, ja maasto on kulunutta runsaan alueella liikkumisen vuoksi. Hiekkapolut ovat monin paikoin huonokuntoisia, osittain lähes hävinneet näkymättömiin (Kuva 32). Alueen itärannalla on pitkä uimalaituri ja sen päässä oleva uimahuone (Kuva 33). Ranta-alueelta avautuu hienoja merinäkymiä Loviisanlahdelle.

Kuva 31. Puiston pohjoisosa.

Kuva 32. Puiston itäreuna.

Kuva 33. Uimalaituri ja keskeneräinen uimahuone.

Maisemapuisto-osassa kasvaa paljon arvokkaita puita, joista suurin osa on metsätammia (*Quercus robur*). Vesitornin ympäristössä on myös useita arvokkaita mäntyjä (*Pinus sylvestris*). Erikseen on mainittava vielä hiekkakäytävän vieressä kasvava harvinaisen hieno punatammi (*Quercus rubra*). Alueen muukin puusto on hyväkuntoista yhtä tammea ja rauduskoivua (*Betula pendula*) lukuun ottamatta. Suuret puut rajaavat nurmialueita erimuotoisiksi aukeiksi tiloiksi, joista avautuu vaihtelevia näkymiä. Alueen länsireunalla sijaitsee vanha luonnonkivimuurin reunustama venevalkama, joka on pahoin rapistunut (Kuva 34). Entisen lammen paikka erottuu pusikoituneena notkelmana suurten tammien keskellä (Kuva 35), mutta alueen vanhat polunpaikat erottuvat vain hyvin heikosti matalina painanteina nurmikossa (Kuva 36). Kuvassa 37 näkyy puiston tasainen kaakkoiskulma, joka on lähes jatkuvasti niin kostea, että se on käytännöllisesti katsoen käyttökelvoton.

Kuva 34. Entinen venevalkama.

Kuva 35. Puiston eteläosan komeita tammia. Kuvan vasemmassa reunassa näkyy pusikoitunut notkelma, joka lienee entisen lammen paikka.

Kuva 36. Entisten polkujen risteys vesitornin lähellä.

Kuva 37. Puiston kaakkoiskulma.

Geometrinen puistonosa muodostaa koko alueen pääakselin, joka huvilalta meren suuntaan katsottaessa taipuu keskiosastaan lievästi oikealle. Alue jakautuu kahteen erilaiseen tilaan, Keltaisen huvilan edustan puiden ympäröimään nurmiauki-oon (Kuva 38) ja kuusiaidan sekä sitä ympäröivien puistolehmusten rajaamaan ”ulkoilmahuoneeseen” (Kuvapari 1), jonka pitkän perspektiivinäkymän itäpäässä näkyy kapea kaistale merta. Kuusiaidan rajaama tila kapenee hieman rantaa kohden kunnes se laajenee aukioksi rannan puoleisessa päässä. Kaventuva tila luo valeperspektiivin niin, että huvilan suunnasta katsottuna alue näyttää todellista pidemmältä. Tämä puistonosa on varattu telttailijoille.

Huvilan puoleinen tila on terassoitu rannanpuoleista osaa korkeammalle matalalla luonnonkivimuurilla (Kuva 39), mikä korostaa geometrisen puistonosan kahtiajakoa. Nurmiaukion vastakkaisilla puolilla sijaitsee kaksi grillipaikkaa symmetrisesti toisiinsa nähden. Toinen grillipaikoista on viihtyisä (Kuva 40), mutta toinen on huonossa kunnossa (Kuva 41). Tilan yleisilmettä häiritsevät huvilan edustalla olevat kolme pollarivalaisinta, jotka eivät sovellu ympäristöönsä. Lisäksi huvilan läheisyydessä olevat hiekkakäytävät ja osa kasvillisuudesta ovat huonokuntoisia. Hienona yksityiskohtana mainittakoon alueen reunalla, suuren puistolehmuksen alla oleva runollisen viehättävä luonnonkivipenkki (Kuva 42).

Kuva 38. Näkymä geometriseen puistonosaan Keltaisen huvilan portailta.

Kuvapari 1. Puiston geometrisen osan rannanpuoleisessa päässä on kuusiaidan rajaama ”ulkoilmahuone”, vasemmanpuoleisessa kuvassa meren suuntaan ja oikeanpuoleisessa kuvassa päärakennuksen suuntaan.

Kuva 39. Terassimuuri jakaa geometrisen puistonosan kahteen eriluonteiseen tilaan.

Kuva 40. Viihtyisä grillipaikka muotopuutarhan osana.

Kuva 41. Symmetrisesti toistensa kanssa sijoitettua grillipaikoista toinen vaatisi kunnostusta.

Kuva 42. Keltaisen huvilan lähellä oleva kivipenkki.

6.4 Analyysi

Tamminiemen alueen suunnitteluun liittyy toiminnallisia ja maisemallisia ongelmia, joista jotkut ovat seurausta luonnon olosuhteista ja toiset keskenään ristiriitaisista tavoitteista ja eri tahojen intresseistä. Oman lisänsä alueen suunnitteluväestöön asettaa vuonna 2005 tehty Loviisan lepakkokartoitus, jonka mukaan Tamminiemen ”rantapuusto tulisi säilyttää” ja ”liikuntateiden ja rantojen valaistamista alueella tulisi välttää” (Siivonen 2005, 15).

Tamminiemen aluetta koskeva voimassa oleva asemakaava on ristiriidassa alueen nykyisen käytön kanssa, sillä se jakaa alueen kahteen eri osaan: puistoalueeseen ja liikerakennusten korttelialueeseen. Liikerakennusten korttelialueelle on annettu rakennusoikeutta 3100 m² ja osoitettu aluevaraus kylpylärakennukselle aivan rannan tuntumasta, mikä toteutuessaan rikkoisi puistoalueen eheyden. Mahdollisen uuden rakennuskannan sijoittaminen tähän historialliseen puistoympäristöön vaatii erityistä hienovaraisuutta, jotta miljöön henki säilyisi. Asemakaavan muutostarve tulisikin huomioida alueen yleissuunnitelmassa siten, että suunnitelma tarjoaisi realistisen pohjan tulevalle asemakaavan suunnittelulle.

Jos tarkastellaan Tamminiemen sijaintia kaupunkirakenteessa, voidaan havaita sen sijaitsevan Loviisanlahden länsipuolisten kaupunginosien reunalla. Tamminiemen eteläpuolella sijaitsevaan Sahaniemeen rakennettava uusi asuinalue tulee kuitenkin muuttamaan Tamminiemen luonnetta huomattavasti tässä suhteessa. Alue jää tällöin selkeästi kaupunkirakenteen sisään, mikä aiheuttaa uudenlaisia tarpeita ja vaatimuksia maankäytön ja kaupunkikuvan kannalta. Kaupungin intressinä onkin rakentaa rantaviivaa myötäilevä kevyen liikenteen väylä Sahaniemestä kaupungin keskustaan asti, jolloin rantapromenadi kulkisi leirintäalueen ja meren välistä. Leirintäalueen yrittäjä ei luonnollisesti pidä ajatuksesta, sillä väylä katkaisisi leirintäalueen suoran yhteyden mereen ja vähentäisi sen vetovoimaisuutta ainutlaatuisena leirintäalueympäristönä (Grönroos, 30.9.2006). Ongelmaksi muodostuu myös rantapromenadin ja leirintäalueen rajaaminen siten, ettei leiriytyjille aiheudu häiriötä ohikulkijoista.

Sahaniemen rakentaminen asuinalueeksi edellyttää mittavia maansiirtotöitä, jotta rakennusten perustamiskorkeudet saadaan nykyisten suositusten mukaisiksi. Koska Tamminiemi rajautuu Sahaniemen alueeseen, asettavat maastonmuokkaustoimenpiteet myös Tamminiemen suunnittelulle vaatimuksia sekä tulvasuojauksen että kaupunkikuvan suhteen. Alueen olemassa oleva rakennuskanta asettaa luonnollisesti reunaehdot maastonmuokkaukselle, ja esimerkiksi Tamminiementien varressa oleville neljälle tontille on vaikea järjestää kulkua, jos tien korkeutta muutetaan.

Kulttuurihistoriallisesti arvokas kartanomainen puistoalue luo hienot puitteet majoitustoiminnalle, mutta se soveltuu huonosti autolla liikkumiseen, sillä nurmialueet ja kapeat hiekkakäytävät eivät kestä kovin hyvin raskaiden matkailuajoneuvojen ja -perävaunujen painoa. Alueen toimintojen paremmalla jäsentelyllä olisi mahdollista helpottaa alueen kunnossapitoa ja parantaa alueen viihtyisyyttä.

Maisemapuisto-osassa sateet ja lumen sulaminen keväisin pitävät maaperän pitkään hyvin kosteana ja käytännöllisesti katsoen käyttökeltomana. Pohjavesi on todennäköisesti lähellä maanpintaa, ja se hidastanee myös osaltaan maaperän kuivumista. Vanhojen karttojen perusteella tällä alueella on aikaisemmin ollut pieni lampi, joka on kuitenkin nykyään kuivunut. Entisen lammen paikka erottuu kuitenkin ympäristössä matalana painanteena, jossa kasvaa rehevää ja pusikoitunutta kasvillisuutta. Kosteaa painanne aiheuttaa hajuhaittaa ja kerää hyönteisiä lähiympäristöön, mikä vähentää alueen viihtyisyyttä.

Syys- ja talvimyrskyt nostavat usein merenpinnan tason niin korkeaksi, että vesi peittää koko alavan puistonosan, mutta meren tulvimisesta aiheutuva haitta on kuitenkin suhteellisen pieni, sillä alueen käyttö painottuu kesäaikaan. Ilmastonmuutoksesta johtuva merenpinnan korkeuden muutos saattaa kuitenkin tulevaisuudessa muuttaa olennaisesti tilannetta.

Majoituskäytössä oleva entinen päärakennus (ns. Keltainen huvila) ja huoltorakennuksena oleva sivurakennus (ns. Harmaa huvila) ovat rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia, jotka ovat jo nykyään voimassa olevassa asemakaavassa suojeltuja. Keltaisen huvilan eteläpäädyn tuntumassa

oleva piharakennus on rakennustyyliltään hyvin paikkaan sopiva ja täydentää hyvin pihapiiriä. Piharakennuksen vieressä oleva pieni vesitorni on rakennushistoriallisesti ainutlaatuinen rakennus, jota voidaan pitää Suomen oloissa harvinaisena. Vesitornin suojelua tulisi harkita. Kaikki neljä rakennusta ovat peruskorjauksen jäljiltä suhteellisen hyväkuntoisia, joten ne säilytetään suunnitelmassa ennallaan.

Puistoalueen erityispiirteenä on sen sijainti meren rannalla. Näkymät sekä puistosta merelle että mereltä puistoon antavat puistolle sen omaleimaisuuden, joten merinäkymiä voidaan pitää erittäin arvokkaina. Niiden säilyminen on suunnitelmassa ensiarvoisen tärkeää. Puistoalueen keskeinen alue on Keltaisen huvilan edustalta lähes merenrantaan ulottuva geometrinen puistonosa, joka on kulttuurihistoriallisesti arvokas, vaikka onkin osittain melko huonokuntoinen. Geometrisen puistonosa tulisi kunnostaa ja osoittaa arvoaan vastaavaan käyttöön. Lisäksi lähes umpeen kasvanut merinäkyä kuusiaidan ympäröimältä aukiolta tulisi avata.

Alueella on runsaasti arvokkaita jalopuita ja vanhoja mäntyjä, jotka pyritään säilyttämään suunnitelmassa. Myös matkailuajoneuvojen sähköpaikat pyritään mahdollisuuksien mukaan säilyttämään. Muita säilytettäviä rakenteita ovat Keltaisen huvilan ja Harmaan huvilan välisellä alueella sijaitseva hyväkuntoinen ja viihtyisä grillipaikka sekä hyväkuntoinen uimalaituri. Toinen, Keltaiseen huvilaan nähden symmetrisesti sijaitseva grillipaikka on huonokuntoinen ja tulisi kunnostaa. Muita kunnostettavia rakenteita alueella ovat laiturin päässä sijaitseva uimahuone ja vanha venevalkama puiston kaakkoiskulmassa. Analyysikartta on liitteenä (LIITE 6).

7 SUUNNITELMA

7.1 Suunnittelun lähtökohdat

Suunnittelun lähtökohtana on Tamminiemen alueen säilyminen majoituskäytössä. Tamminiemen ja siihen rajoittuvien ranta-alueiden asemakaavamuutokset ovat tulossa ajankohtaisiksi, ja Tamminiemen alueen luonteva liittyminen ympäröivään kaupunkirakenteeseen ja erityisesti uuteen Meri-Bellan asuinalueeseen on kokonaisratkaisun kannalta keskeinen haaste. Merenpinnan korkeusvaihtelun huomiointi ja siihen liittyen ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautuminen ovat ehdottomia edellytyksiä alueen säilymiselle.

Loviisan kaupunki suunnittelee uutta kylpylää Loviisanlahden pohjukan tuntumaan, joten Tamminiemen voimassa olevan asemakaavan kylpylävaraus voidaan jättää pois suunnitelmasta. Nykyisen asemakaavan majoitukseen osoitetun lisärakennusoikeuden määrä pyritään säilyttämään alueella, mutta uusi rakentaminen tulee rajata alueen reunalle, jolloin arvokas puistoalue säilyy. Alin rakentamiskorkeus Loviisan alueella saadaan interpoloimalla Taulukosta 3, jolloin saadaan tulokseksi, että rakennusten alapohjan tulee olla vähintään 2,80 metrin korkeudella merenpinnan normaalitasosta. Loviisan kaupungin tavoitteena on meren rannan tuntumassa kulkeva kevyen liikenteen reitti, mikä lisää jalankulku- ja polkupyöräliikennettä alueella, ja saattaa aiheuttaa häiriötä alueella leiriytyville ihmisille. Häiriöiden välttämiseksi toiminnot on rajattava siten, että Lomakeskus Tamminiemen toimintaedellytykset turvataan.

Maisemapuisto-osan kehittäminen edellyttää maastonmuokkaustoimenpiteitä. Maastonmuokkaukseen liittyen tulisi tutkia mahdollisuuksia rakentaa uudelleen puistossa aiemmin sijainnut lampi osana maaston kuivatusta. Lammen rakentamisen ohella vanhojen polkujen restaurointi ja niihin liittyvien puukujanteiden täydentäminen palauttaisivat alueen alkuperäisen ilmeen ja toisivat esiin puiston historiallisen kerroksellisuuden.

7.2 Suunnitelman tavoitteet

Suunnitelman keskeisenä tavoitteena on sovittaa yhteen maankäytön, kaupunkikuvan ja eri toimintojen vaatimukset siten, että kulttuurihistoriallisesti arvokas Tamminiemen ympäristö säilyy. Alueen yleistä viihtyisyyttä pyritään parantamaan sijoittamalla eri toimintoja nykyistä selkeämmin omille alueilleen ja luomalla alueelle uusia sosiaalisia kohtaamispaikkoja. Suunnitelman osatavoitteita ovat lisäksi

- Sahaniemen ja keskustan välisen kevyen liikenteen väylän sijoittaminen toiminnallisesti ja maiseman kannalta mahdollisimman hyvin
- lisärakentamiseen varattavan rakennusoikeuden sijoittaminen sellaiselle paikalle, että kulttuurihistoriallisesti arvokkaan miljööhen henki säilyy
- merinäköymien säilyttäminen
- autoliikenteen ja pysäköinnin järjestäminen alueella nykyistä paremmin
- Keltaisen huvilan ja geometrisen puistonosan muodostaman visuaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistaminen
- maisemapuisto-osan kuivatuksen parantaminen ja vanhojen polkujen kunnostaminen.

7.3 Suunnitteluprosessi

Suunnitteluprosessin alkuvaiheessa vertailtiin Tamminiemen alueen vaihtoehtoisia maankäyttömahdollisuuksia Loviisan kaupunkirakenteen ja toiminnallisten tarpeiden kannalta. Vaihtoehtoina nousivat esiin alueen kehittäminen leirintä- ja matkailualueena, jonkinlaisena kurssi- tai toimintakeskuksena tai julkisena puistoalueena.

Julkisena puistoalueena Tamminiemi liittyisi luontevasti uimarannan ja Myllyharjun puistojen jatkoksi. Se muodostaisi pitkälle viheraluevyöhykkeelle hienon päätepisteen, joka erottuisi luonteeltaan selkeästi muista viheralueen osista. Alueelle voisi tällöin ajatella esimerkiksi ravintolatoimintaa, ja aluetta voisi käyttää sen lisäksi pienimuotoisten kesätapahtumien järjestämiseen.

Kurssi- tai toimintakeskuksen sijoittaminen alueelle vaatisi laajan Loviisan alueen tarpeiden kartoittamisen, toimintamuodon määrittämisen sekä mahdollisesti toimintaan sitoutuvan yksityisen yrityksen. Tämän työn puitteissa ei ollut mahdollisuutta syventyä riittävästi kurssi- tai toimintakeskuksen tarpeisiin eikä toimintamalleihin.

Alueen kehittämistä leirintä- ja matkailualueena puolsivat neljä seikkaa: Tamminiemen kylpyläaikakaudelta alkanut majoitusperinne, matkailun ja erityisesti leirintämatkailun suosion kasvu, alueen vetovoimaisuus ainutlaatuisena kaupunkilomakeskuksena sekä Lomakeskus Tamminiemen toiminnan turvaaminen. Näiden seikkojen perusteella päätettiin suunnittelun lähtökohdaksi ottaa alueen säilyminen majoituskäytössä.

Suunnitteluprosessin seuraavassa vaiheessa tarkasteltiin Tamminiemen alueen ohi kaavaillun kevyen liikenteen rantatien reittivaihtoehtoja ja niiden liittymistä olemassa oleviin ja Meri-Bellan alueelle suunniteltuihin kevyen liikenteen väyliin. Liitteenä 7 olevassa kartassa näkyvät olemassa olevat kevyen liikenteen reitit ja Meri-Bellan asemakaavan rantareitti. Reittivaihtoehtojen perusratkaisuja on kaksi: rantaviivan tuntumassa kulkeva ja kadun kautta Tamminiemen kiertävä ratkaisu. Rannan puoleiselle perusratkaisulle tutkittiin kahta eri linjausvaihtoehtoa (LIITE 8), joista toinen (vaihtoehto a) kulkisi rantapuuston meren puoleisella ruovikkoalueella ja toinen (vaihtoehto b) rantapuuston mantereen puoleisella leirintäalueen osalla. Kadun kautta kulkevan ratkaisun variaationa tarkasteltiin vaihtoehtoa, johon sisältyisi kulkuyhteys Tamminiemen uimalaiturille (LIITE 9).

Kevyen liikenteen väylän perusratkaisujen osalta merkittävin ero jalankulkijan kannalta on matkaero, joka kadun kautta kulkevalla reitillä muodostuu noin 250 metriä pidemmäksi kuin rannan kautta kulkevalla reitillä. Toinen ero on reitin

varrelta avautuvan merinäkymän katkeaminen kadun kautta kulkevassa ratkaisussa. Leirintäalueen toiminnan kannalta perusratkaisuvaihtoehdoista selvästi parempi on kadun kautta kulkeva reitti, sillä se tuottaa vähemmän häiriötä alueelle ja säilyttää alueen suoran yhteyden mereen.

Perusratkaisussa päädyttiin rannan kautta kulkevaan reittiin sillä perusteella, että väylä on mahdollista rakenteellisten ratkaisujen ja kasvillisuuden avulla rajata leirintäalueesta niin, että häiriötä alueelle syntyy vain vähän. Jos tie rakennetaan noin 1,5 metrin korkeudelle merenpinnan normaalitasosta, niin se suojaa lisäksi aluetta tulvilta aivan poikkeustapauksia lukuun ottamatta eikä kuitenkaan sulje Tamminiemestä avautuvia merinäkyviä. Tarvittaessa on myös mahdollista sulkea rantatie Tamminiemen kohdalta porttien avulla yöksi.

Maisemapuisto-osan kuivatusongelman ratkaisemiseksi syntyi ajatus alueella ennen sijainneen lammen rakentamisesta uudelleen, jolloin suhteellisen pienillä maastonmuokkaustoimenpiteillä saataisiin puistoalueen pintavedet virtaamaan lampeen ja sieltä edelleen mereen. Siihen aikaan, kun lampi vielä oli olemassa, merenranta oli aivan puiston eteläreunassa. Tämä seikka toi mieleen ajatuksen Sahaniemen poikki rakennettavasta kanavasta, joka noudattelisi jotakuinkin entistä merenrantalinjaa. Tällöin vesi olisi mahdollista saada virtaamaan lammesta mereen, kun virtausmatka ei muodostuisi liian pitkäksi. Koska Sahaniemen pohjoisosan maaperä on pilaantunutta, alueella joudutaan joka tapauksessa suorittamaan laajamittaisia maansiirtotöitä, joten kanavan ja siihen liittyvien pengerrystöiden rakennuskustannukset eivät luultavasti muodostuisi kohtuuttoman suuriksi. Liitteessä 10 on luonnos kanavan paikasta ja kanava-alueeseen liittyvistä maaston korotusta vaativista alueista.

Luonnosvaiheessa tutkittiin kahta rannan kautta kulkevaa kevyen liikenteen reitin linjausvaihtoehtoa, alueen toimintojen sijoittamisvaihtoehtoja sekä kuivatuksen järjestämistä kanavaratkaisuun liittyen tai muulla tavoin. Liitteenä 11 olevassa luonnosvaihtoehdossa A kanava-ajatus, maisemapuisto-osan vesiaihe ja vanhat polut sekä merenpuoleinen rantareitin linjausvaihtoehto on yhdistetty suunnittelualueen toimintoihin. Liitteenä 12 on luonnosvaihtoehto B, jossa kevyenliikenteen

reitti kulkee osittain rantapuuston länsipuolella. Luonnoksessa on tutkittu myös alueen kuivatusta ilman kanavaa.

Kahden rannan kautta kulkevan linjausvaihtoehdon vertailussa todettiin meren puoleinen linjaus (a) luontevammaksi vaihtoehdoksi, sillä nykyinen rantapuusto rajaa tilaa luonnollisella tavalla, kun taas toisessa vaihtoehdossa (b) leirintäalueen ja rantatien välinen rajausta vaikuttaa keinotekoiselta.

Uuden rakennuskannan sijoittamiselle, siten että miljöön henki säilyy, ei jäänyt kovin monia vaihtoehtoja. Koska uusien rakennusten alapohja on oltava vähintään 2,80 metrin korkeudella merenpinnan normaalitasosta, tulee rakennettavilla alueilla maaston olla vähintään +2,50 metrin korkeudella. Kun tämän lisäksi halutaan säilyttää arvokasta puistoaluetta mahdollisimman paljon, niin ainoiksi mahdollisiksi uusiksi rakennuspaikoiksi jäävät Tamminiementien itäpuolelle jäävä kapea alue ja mahdollinen kanavan pohjoisreunan pengerretty alue. Näitä alueita on mahdollista korottaa riittävästi niin, ettei maisema tai kaupunkikuva siitä kohtuuttoman paljon häiriinny.

Seuraavassa esitellään vielä joidenkin muiden pääkohtien osalta suunnitteluprosessin aikana syntyneitä ja suunnitteluratkaisuihin vaikuttaneita ajatuksia. Tarkemmat kuvaukset suunnitelmasta ovat Suunnitelmaselostuksessa. Leirintäalueen toimintojen selkiyttämiseksi päädyttiin siirtämään telta-alue kokonaan matkailuajoneuvoalueesta erilleen. Tällöin geometrinen puistonosa jää kokonaan yhteiseksi oleskelutilaksi. Matkailuajoneuvoalue haluttiin rajata geometrisen puistonosan pohjoispuolelle, jotta maisemapuisto-osa saadaan rauhoitettua autoliikenteeltä, jonka kulutusta puistoalue ei kestä. Mahdollisen leirytyjämäärän vähennyksen kompensoi sisätilamajoituksen lisäys.

Loviisan kaupunginarkkitehti Maaria Mäntysaaren kanssa pidetyssä palaverissa syntyi suunnitelmaluonnoksia tarkastellessa ajatus, että kanavan eteläpuolelle jäävä puistoalue voisi olla mahdollista yhdistää osaksi Tamminiemen aluetta. Tälle alueelle voisi kenties sijoittaa matkailuajoneuvojen leiriytymispaikkoja. Alueen tarkempaan suunnitteluun ei tämän työn puitteissa ollut kuitenkaan mahdollisuutta ryhtyä, joten ajatuksen pohjalta on tehty vain suunnitelmaluonnos. Se on esitetty

liitteessä 13, joka havainnollistaa Tamminiemen liittymistä Meri-Bellan alueeseen.

7.4 Suunnitelmaselostus

Suunnitelmassa esitetään suhteellisen suuria maastonmuokkaustoimenpiteitä, jotka liittyvät Sahaniemen poikki suunniteltuun kanavaan. Suunnitelma on mahdollista toteuttaa ilman kanavaakin, mutta silloin joudutaan Tamminiemen puiston eteläosan kuivatus ja maaston muotoilu ratkaisemaan suunnitelmassa esitetystä poikkeavalla tavalla. Kanava on sijoitettu maaston matalimpaan kohtaan, jossa meren ranta vielä 1800-luvun loppupuolella oli. Kanava on 8 metriä leveä, jolloin kaksi pienvenettä mahtuu hyvin kohtaamaan kanavan kaarevillakin osuuksilla. Kanavan maaluiskat ovat leveydeltään 4 metriä, jolloin luiskan jyrkkyydellä 1:2 päästään maaston korkeuteen +2.00 metriä kanavan reunalla.

Suunnitelmassa on matkailuajoneuvojen leirintäpaikkojen määrää vähennetty huomattavasti. Ajatuksena on alueen majoitusmuotojen painopisteen siirtämisessä sisämajoitukseen. Pitkäaikaisia leirintäpaikkoja on jätetty Tamminiemen puistoalueen pohjoisosaan, mutta lyhytaikaiset leirintäpaikat on sijoitettu suunnitelmassa kanavan eteläpuoleiselle puistoalueelle. Uusi matkailuajoneuvoalue on pinta-alaltaan aika pieni, joten leirintäpaikkoja mahtuu alueelle suhteellisen vähän, varsinkin jos pyritään saamaan aikaan lyhytaikaiseen leiriytymiseen sopiva ja hyvin toimiva alue läpiajettavine leirintäpaikkoineen. Uuden matkailuajoneuvoalueen luonnosmaisessa suunnitelmassa alueelle on sijoitettu 18 leirintäpaikkaa, kahvilakioski ja huoltorakennus.

Tamminiementie on muutettu palvelemaan vain tien varrella sijaitsevien neljän tontin ja uuden matkailuajoneuvoalueen liikennettä. Suunnitelmassa on kuitenkin kevyen liikenteen yhteys Tamminiementien kautta Sahaniemeen. Tien eteläpäätä joudutaan korottamaan +2.50 metriin, jotta tasoero korotettavan puistonreunan kanssa ei olisi häiritsevää, ja jotta siltayhteys kanavan yli muodostuisi luontevaksi. Tieyhteys Kapteenintieltä Ympyrätielle ja edelleen Tamminiementielle levennetään siten, että ajoradan leveys on 6 metriä, jolloin kaksi matkailuajoneuvoa mah-

tuvat kohtaamaan tiellä. Levennetyn ajoradan reunaan on suunniteltu jalkakäytävä.

Alueen pysäköintipaikat on jaettu kolmelle alueelle. Sisääntuloalueen portin läheisyydessä on 15 autopaikkaa, Tamminiementien varressa on 17 autopaikkaa ja Tamminiementien ja kanavan rajaamalla alueella on 10 autopaikkaa.

Kevyen liikenteen rantatie tukeutuu kivikkoiseen rantatörmään ja seuraa rantatörmällä kasvavien puiden linjaa. Se ylittää kanavan puusiltaa pitkin, jonka alla oleva veneiden vapaa kulkukorkeus on 3 metriä normaalivedenkorkeuden aikana. Rantatien ja kivikkoisen rantatörmän väli tasoitetaan rantatörmän korkeudelle, noin +1 metriin. Tie kulkee noin 1,5 metrin korkeudella, jolloin se muodostaa puolen metrin tasoeron leirintäalueen puoleisen maaston korkeuteen. Tien leirintäalueenpuoleinen reuna varustetaan kaiteella, joka yhdessä tasoeron, puiden ja pensasistutusten kanssa muodostaa selkeän leirintäalueen rajan.

Sisääntuloalueen portille päättyvää aitaa jatketaan alueen pohjoisreunaa pitkin kevyen liikenteen rantatiehen asti. Pysäköintialue on sisääntulotien pohjoispuolella ja sisääntulotien varressa autopaikkojen vieressä on ajokaivo matkailuajoneuvojen jätevesien tyhjentämistä varten. Sisääntuloalueen nykyinen hiekka-aukio säilytetään kääntöpaikkana, ja sen yhteyteen sijoitetaan roskakatos ja varastorakennus. Muilta osin sisääntuloalue säilytetään nykyisenlaisena.

Ajoyhteys ranta-alueelle on nykyistä edustavampi. Ajopuomin eteläpuolella on kukkiva pikkupuu, ja ajotie on reunustettu pensasistutuksin. Ranta-alueella on säilytetty 14 nykyistä matkailuajoneuvojen leirintäpaikkaa pitkäaikaista, vähintään viikon kestävästä leiriytymistä varten. Rantaa lähimpien leirintäpaikkojen ja rantatien välissä on aluetta rajaamassa noin 2 metriä korkea pensasaita, joka toimii samalla näkösuojana.

Ranta-alueen itäisin osa on varattu oleskeluun ja alueella majoittuvien ihmisten väliseen sosiaaliseen kanssakäymiseen. Alueella ennen sijainnut poikittaisakseli on palautettu (aikaisempaa pidempänä), ja sen päätekohtassa on grillikatos, jota matalat pensasistutukset ympäröivät. Uimalaiturin läheisyydessä on rantasauna

jotakuinkin samassa paikassa, jossa lautatarhan aikaan sijaitsi laiturin viereinen lautavarasto. Rantasaunaa voidaan vuokrata ryhmille, esimerkiksi perheille, jolloin nykyinen Harmaassa huvilassa sijaitseva sauna jää yleiseen käyttöön naisten ja miesten erillisine saunavuoroineen. Rantasauna, grillikatos ja pensasistutukset jäsentävät nykyistä avointa kenttää ja muodostavat pieniä eriluonteisia tiloja rantapuuston läheisyyteen. Rantapuustoa harvennetaan poistamalla huonokuntoisia puita ja avaamalla geometrisen puistonosan merinäkyymää. Venevalkaman vieressä on kivetty alue, jolle voi sijoittaa kaksi tai kolme ruokailuryhmää, ja sen yhteydessä ”rakennettu nuotiopaikka”.

Maisemapuisto-osa on suunniteltu alkuperäisen puiston henkeä kunnioittaen. Alueen varsinaisesta restauroinnista ei voi kuitenkaan puhua, sillä keskeinen vesiaihe on kapeampi kuin alkuperäinen, ja alueella on lisäksi joitakin aivan uusia elementtejä. Vesiaiheen ympärillä maasto muotoillaan loivasti vesiaihetta kohti viettäväksi, niin että pintavedet virtaavat vesiuomaan ja sitä kautta mereen.

Vesiaihe koostuu kolmesta eri osasta, joissa vedenpinta on eri tasoilla. Tasoerot saadaan aikaan kahdella pohjapadolla. Vesiaiheen pohjoisosan muodostaa lännen ja etelän puolelta tammien reunustama pieni lampi, jossa on pieni suihkulähde. Lammen vedenpinnan korkeus on +1.00 metriä merenpinnasta. Vesiaiheen keskiosan vedenpinnan korkeus merenpinnasta on +0.80 metriä, joka on suunnilleen nykyisen maaston matalimpia kohtia vastaava korkeus. Keskiosasta vesi virtaa rakennettuun altaaseen, joka rajautuu luonnonkivimuuriin. Vedenpinnan korkeus altaassa on +0.60 metriä merenpinnasta. Altaasta vesi johdetaan putkessa pengerryksen ali kanavaan, jossa purkuputken pää sijaitsee +0.50 metrin korkeudella merenpinnan tasosta. Putkeen asennetaan sulkuventtiili, joka voidaan sulkea korkean veden aikaan, jotta vesi ei pääse tulvimaan puistoon putken kautta.

Keltaisen huvilan eteläpuolelta maisemapuisto-osaan ennen lähteneet hiekkapolut kunnostetaan ja eteläisempää polkua reunustanut tammikujanne täydennetään uusilla taimilla. Myös vanha venevalkama kunnostetaan ja sen yhteyteen rakennetaan kanoottivaja. Venevalkaman edustalla oleva avoin nurmialue on varattu vapaamuotoista oleskelua ja pelaamista varten.

Uudet majoitustilat on sijoitettu yhtenäiseksi kaksikerroksiseksi rakennusmassaksi tammikujanteen ja Tamminiementien väliselle kapealle alueelle. Rakennuksen kerrosala on 1200 k-m². Rakennusten sijoittaminen edellyttää maanpinnan korottamista +2.50 korkeudelle merenpinnasta. Tilan säästämiseksi maaston pengerrys on suunniteltu terassimaiseksi luonnonkivimuuriksi.

Luonnonkivimuuri seuraa tammikujannetta ja kääntyy puiston eteläosassa puiston poikittaisakselin suuntaiseksi ja lopulta venevalkaman vieressä olevalle kanoottivajalle. Terassimuuri ja sen päällä oleva matala pensasaita rajaavat korotetun teltta-alueen länsi- ja pohjoisreunaa. Teltta-alueella on kapeat hiekkakäytävät, joita pitkin pääsee jokaiselle telttapaikalle ja huoltorakennukselle, joka sijaitsee alueen kulmassa kanoottivajan vieressä. Nykyiselle paikalle istutettava uusi puurivi jakaa teltta-alueen kahteen osaan, minkä lisäksi yksittäiset pikkupuut ja suuret pensaat jäsentävät tilaa.

Vesiaihe, tammikujanteen reunustama polku ja puiston poikittaisakselin muodostava kulkuväylä kohtaavat alueen eteläosassa, jolloin niiden risteyskohtaan syntyy maisemallinen solmukohta. Tähän solmukohtaan on suunnitelmassa sijoitettu huvimaja.

Geometrinen puistonosa on suunnitelmassa oleskelualueena. Se muodostaa puiston pääakselin Keltaiselta huvilalta merenrantaan ja jakautuu kahteen eriluonteiseen tilaan, joita matala terassimuuri erottaa toisistaan. Rannanpuoleisen osan puistolehmusrivit täydennetään alkuperäisiä puurivejä vastaaviksi ja huonokuntoinen kuusiaidan osa uusitaan. Kulkuväylää todennäköisesti alun perin rajanneiden perennaistutusten sijasta on suunnitelmassa matalat pensasistutukset, joiden keskelle on sijoitettu penkkejä.

Keltaisen huvilan edustalla kartiomaiset puut rajaavat nurmiaukiota ja muodostavat akselin suuntaan katsottaessa seinämäisen vaikutelman. Huonokuntoinen grillipaikka on sitä vastapäätä sijaitsevan grillipaikan tyylinen oleskelupaikka, jossa tulisijan paikalla on pöytä. Keltainen huvila liittyy kuistin ja nurmikon välisen liuskekiveyksen kautta saumattomasti geometriseen puistonosaan. Kiveykselle sijoitetaan arkkitehtonisen puutarhatyylin mukaisesti suuria istutusruukkuja kesä-

kukkia varten. Kiveyksen ja rakennuksen välisellä alueella olevat pensaatsat korvataan perinneperennaistutuksilla, samoin kuin rakennuksen vastakkaisellakin puolella olevat pensaatsat. Perennat korostavat Keltaisen huvilan asemaa koko alueen keskipisteenä. Ympyrätien ja huvilan välissä olevaa hiekka-alueita kavennetaan, ja se rajataan ruusupensaille tien puolelta. Yleissuunnitelmakartta (1:500) on liitteenä 14 (erillisessä taskussa) ja siihen liittyvä poikkileikkauskuvat Tamminiementieltä puistoon liitteenä 15. Suunnitelmaan liittyvät havainnekuvat ovat liitteinä 16 ja 17.

8 POHDINTA

Työn tarkoituksena oli laatia yleissuunnitelma kulttuurihistoriallisesti arvokkaalle Tamminiemen alueelle, joka on vuodesta 1995 lähtien toiminut leirintäalueena. Suunnittelun lähtötietoina tutkittiin alueen historiaa, luonnonolosuhteita ja nykytilannetta, minkä perusteella työn pääteemoiksi nousivat rantarakentamisen ongelmat ja historiallisen puistoalueen säilyttäminen. Tamminiemen kulttuurihistoriallinen arvo tuli esiin vasta vähitellen työn edetessä, mikä aiheutti sen, että suunnittelun painopiste siirtyi leirintäalueen suunnittelusta puistosuunnittelun suuntaan. Suunnitteluratkaisun yhdeksi lähtökohdaksi otettiin tällöin puistoalueelta hävinneiden historiallisten piirteiden osittainen palauttaminen alueelle. Ilmastonmuutoksen mahdollisiin vaikutuksiin varautuminen toi suunnitelmaan historiallisesta ilmeestä poikkeavia elementtejä, jotka pyrittiin kuitenkin sijoittamaan alueelle hienovaraisesti paikan alkuperäistä henkeä kunnioittaen.

Suunnitelma jättää avoimeksi joitakin kysymyksiä, joita tämän työn aikana ei ollut mahdollista ratkaista. Suunnittelussa esitettyjen autopaikkojen riittävyyttä on vaikea arvioida ennen kuin lisärakentamisen määrä ja laatu ratkaistaan. Myös luonnosmainen suunnitelma uuden matkailuajoneuvoalueen sijoittamiseksi Tamminiemen eteläpuoleiselle puistoalueelle vaatii jatkosuunnittelua. Alue on niin pieni, että sen soveltuvuutta kyseiseen toimintaan tulee vielä harkita. Suunnitelman toteuttamiskelpoisuuden arvioimiseksi tulisi alueella suorittaa tarkkoja maaperätutkimuksia ja arvioida kanavan rakennuskustannuksia suhteessa kaikkiin

Tamminiemen ja Sahaniemen alueella tehtävien maarakennustöiden kustannuksiin.

Suunnitelmassa toteutuvat sille asetetut tavoitteet. Niistä monet ovat kuitenkin laadullisia tavoitteita, joiden arvioiminen on subjektiivista. Suunnitelma muodostaa joka tapauksessa visuaalisesti ja toiminnallisesti suhteellisen tasapainoisen kokonaisuuden, joka toteutuessaan parantaisi alueen ilmettä ja loisi alueelle nykyistä paremmat edellytykset säilyä tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Julkaistut

Hortus Fennicus – Suomen puutarhataide. 2001. Viherympäristöliitto. Forssan kirjapaino. Forssa.

Lehtimaa, R., Nurminen, H. 1996. Saaristolaisen käsikirja. Rannikkoseudun sanomat. Raisio.

Leirintäopas 2006 – 2007. Caravan-lehti 5/2006 – 4/2007.

Loviisan kylpylaitoksen vaiheet. 1925. Jälkipainos Loviisan sanomista. Loviisan Sanomain Oy:n Kirjapaino. Loviisa.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132.

Rantojen maankäytön suunnittelu. 2005. Ympäristöopas 120. Ympäristöministeriö. Edita Prima Oy. Helsinki.

Sirén, Olle. 1995. Loviisan kaupungin historia 1745 – 1995. Itä-Uudenmaan paino. Loviisa.

Suomen puutarhoja. 1949. Kustannusosakeyhtiö KIVI. Helsinki.

Tuomisto, Antero. Leirintäalueiden rakentaminen ja hoito. Toinen painos, 1971. Retkeilyn käsikirjasto N:o 8. Suomen matkailuliitto, Retkeilyosasto. Helsinki.

Ulkoilulain leirintäaluesäännösten uudistaminen. 1987. Ympäristöministeriö 26/1987. Valtion painatuskeskus. Helsinki.

Ulkoilulaki 13.7.1973/606

Vattenkuranstalten i Lovisa Finland. 1902. Östra Nylands tryckeri. Lovisa.

Vesi nousi Suomenlahdella ennätysellisen korkealle. Artikkel, Loviisan sanomat 11.1.2005.

Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa, Suositus alimmista rakentamiskorkeuksista. Toinen painos, 2002. Ympäristöopas 52. Suomen ympäristökeskus, Ympäristöministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö. Oy Edita Ab, 1999. Helsinki.

Julkaisemattomat

Lausunto valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä. 2005. Museovirasto, Rakennushistorian osasto / VAT

Leirintäalueen suunnitteluopas. 2002. SF-Caravan ry.

Matkailukohteiden kävijämäärät 2005. 2006. MEK E:50. Tuomas Santasalo Ky.

Siivonen, Yrjö. 2005. Loviisan lepakkokartoitus 2005. Kartoitusraportti. Batcon Group.

Östman, Maud. 1994. Loviisan kaupungin alueen kasvillisuuskarttoitus sekä yleinen kuvaus linnustosta. Loviisan kaupunki, Ympäristölautakunta. Loviisa.

Internet

Ajoneuvohallintokeskus.[verkkodokumentti]. Ajoneuvokanta 2006. [viitattu 3.3.2007]. Saatavissa: <http://www.ake.fi/AKE/Tilastot/Ajoneuvokanta>.

Loviisan kaupungin elinkeinostrategia [verkkodokumentti]. [viitattu 2.11.2006]. Saatavissa: http://194.86.250.14/easydata/customers/loviisa/files/Elinkeino/Loviisan_kaupungin_elinkeinostrategia_2003.pdf.

Merentutkimuslaitos [verkkodokumentti]. Vedenkorkeusvaihteluun vaikuttavia tekijöitä. [viitattu 30.11.2007]. Saatavissa: <http://www.fimr.fi/fi/palvelut/aallokko-ja-vedenkorkeus/vedenkorkeusvaihtelu>

SF-Caravan ry/a [verkkodokumentti]. Karavaanimatkailun kehitys Suomessa. [viitattu 19.10.2006]. Saatavissa: http://www.karavaanarit.fi/sf-caravan_ry/historia

SF-Caravan ry/b [verkkodokumentti]. SF-Caravan ry toimintasuunnitelma 2007. [viitattu 13.3.2007]. Saatavissa: <http://www.karavaanarit.fi/@Bin/1624299/Toimintasuunnitelma%202007.pdf>

Säteilyturvakeskus [verkkodokumentti]. Meriveden pinnan merkittävä nousu ja sen seurauksena julistettu varautumistila Loviisan laitoksella. [viitattu 30.11.2006]. Saatavissa: <http://www.stuk.fi/ydinvoimalaitokset/nvr/nvr1-2005>

Väestörekisterikeskus [verkkodokumentti]. Suomen asukasluku vuodenvaihteessa 2006 – 2007. [viitattu 3.3.2007]. Saatavissa: <http://www.vaestorekisterikeskus.fi/vrk/home.nsf/www/tilastot>

Kartat ja suunnitelmat

Itä-Uudenmaan seutukaavayhdistelmä. 2000.

Loviisa dwg-kartta.

Loviisan kaupunkikartta. 1837. C. W. Gylden. Loviisan kaupunginarkisto.

Loviisan kartta. 1800-luvun loppupuoli. Kuhlefeldt. Loviisan kaupunginarkisto.

Loviisan kartta. n. 1910. Tekijä tuntematon. Loviisan kaupunginarkisto.

Loviisan asemakaava. 1918. Jung & Bomansson. Loviisan kaupunginarkisto.

Loviisan yleiskaava. 1987. Loviisan kaupunki.

Meri-Bellan asemakaavaehdotus. 2004. Loviisan kaupunki.

Olsson, Paul. 1920. Ritning till trädgårdsanläggning Villa Björksten Lovisa. Suomen rakennustaiteen museo.

Tamminiemen alueen asemakaavan muutos. 1990.

Kuvat

Ilmakuvat 1944 ja 1950. Loviisan kaupunginarkisto.

Haastattelut

Grönroos, Harding. Leirintäalueyrittäjä. Villa Altum Oy Ab. Kapteenintie 1, 07920 Loviisa. Haastattelu 30.9.2006

Ilonen, Kalevi. Arkkitehti. Arkkitehtuuritoimisto Kalevi Ilonen Kommandiittiyhtiö. Veräjäkujja 12, 07920 Loviisa. Internet-haastattelu 9.5.2007.

LIITTEET

LIITE 1. Leirintäpalvelukysely

LIITE 2. Tamminiemen alueesta vuosina 1944 ja 1950 otetut ilmakuvat

LIITE 3. Maaperäkartta

LIITE 4. Topografiakartta (1 : 1000)

LIITE 5. Kasvillisuuden inventointikartta (1 : 1000)

LIITE 6. Analyysikartta (1 : 1000)

LIITE 7. Kevyen liikenteen olemassa olevat reitit ja Meri-Bellan rantareitti

LIITE 8. Rannan puoleiset reittivaihtoehdot

LIITE 9. Kadun kautta kulkeva linjausvaihtoehto

LIITE 10. Kanava ja maaston korotusta vaativat alueet

LIITE 11. Luonnosvaihtoehto A

LIITE 12. Luonnosvaihtoehto B

LIITE 13. Tamminiemen liittyminen Meri-Bellan alueeseen (1:1000)

LIITE 14. Yleissuunnitelma (1:500)

LIITE 15. Leikkaus A – A'

LIITE 16. Havainnekuva B

LIITE 17. Havainnekuva C

LEIRINTÄPALVELUKYSELYALUETIEDOT

Alueen nimi: Lomakeskus Tamminiemi

Alueen osoite: Kapteenintie 1, 07920 Loviisa

Liiketoiminnan omistaja: Maarit Grönroos, Harding Grönroos

Alueen maapohjan omistaja: Loviisan Kaupunki

Alueen hoitaja: Villa Altum Oy Ab

Kokonaispinta-ala: 3,5 ha maa-alue, 1 ha vesialue

Leirintäkäytössä oleva pinta-ala: n.2 ha (ei mitattu)

Matkailuperävaunupaikkojen kokonaismäärä: 60

Telttapaikkojen lukumäärä: 20

Sisämajoituksen vuodepaikkojen kokonaismäärä: 26 (kiinteät + lisävuoteita)

— joista ympärivuotisessa käytössä: kaikki

Käyttäjämäärät vuonna 2006: ei laskettu vielä

MAJOITUSMUOTO	KOKO VUONNA	VILKKAIMPANA KUUKAUTENA
matkailuperävaunu / matkailuauto		
teltta		
sisämajoitus		

ALUEEN VESI- JA JÄTEHUOLTO

(Kirjoita vastaus vaakaviivan perään)

Talousvesi	Kunnallinen vesijohtoverkosto (kyllä/ei) — kyllä
	Oma kaivo ja vesijohto (kyllä/ei) — ei
	Muu, mikä? (kyllä/ei) — ei
Jätevesi	Kunnallinen viemäriverkosto (kyllä/ei) — kyllä
	Umpikaivo (kyllä/ei) — ei
	Saostuskaivo ja viemärointi (kyllä/ei) — ei
	Suora viemärointi (kyllä/ei, mihin?) — kyllä, kaupungin verkkoon
Kiinteä jäte	Jättesäkkien (roska-astioiden) määrä alueella (kpl) —

Lajittelu (kyllä / ei)	a. biojäte	— ei
	b. energiajäte	— ei
	c. keräyspaperi	— ei
	d. keräyspahvi	— ei
	e. lasi	— pullonkeräys
	f. muovi	— ei
	g. metalli	— ei
	h. ongelmajäte	— ei

ALUEEN VARUSTUS

(Kirjoita vastaus vaakaviivan perään)

Käymälät	Vesikäymälöitä (kpl)	— 15
	Kuivakäymälöitä (kpl)	— 0
	Kemiallisia käymälöitä (kpl)	— 0
	Muita käymälöitä (kpl)	— 0
Pesupaikat	Viemäroityjä peseytymispaikkoja (kpl)	— 11
	Pukeutumistiloin varustettuja	
	suihkuja (kpl)	— 6
	Viemäroityjä astianpesupaikkoja (kpl)	— 6
	Pyykinpesupaikkoja (kpl)	— 1
	Autonpesupaikka (kyllä / ei)	— ei
Matkailuperävaunujen	• sähköliitäntäpisteitä (kpl)	— 60
	• käymäläastioiden tyhjennys- ja	
	huuhtelupaikka (kyllä / ei)	— kyllä

ALUEEN ONGELMAT (kerro omin sanoin alueen mahdollisista ongelmista tai häiriötekijöistä)

alue paikoin matala ja epätasainen, jolloin vettä kertyy kovilla sateilla lammikoiksi täyttömaata tarvittaisiin alueen tasoittamiseksi ja kohottamiseksi alueella ei ole toimivaa sadevesiviemärointiä, kokonaissuunnitelma tarvittaisiin alueella suuri vanha lampi, joka täyttyy vedestä ja kesällä erilaisista kasveista, on haiseva ja hyönteisten kutupaikka, tarvitsisi myöskin kokonaissuunnitelmaa sateisen kesän sattuessa osa alueesta on leirintätoimintaan käyttökelpotonta, tämä johtaa yritystoiminnan kannalta suuriin taloudellisiin menetyksiin

—————
KIITOS!

LIITE 2. Tamminiemen alueesta vuosina
1944 ja 1950 otetut ilmakuvat.

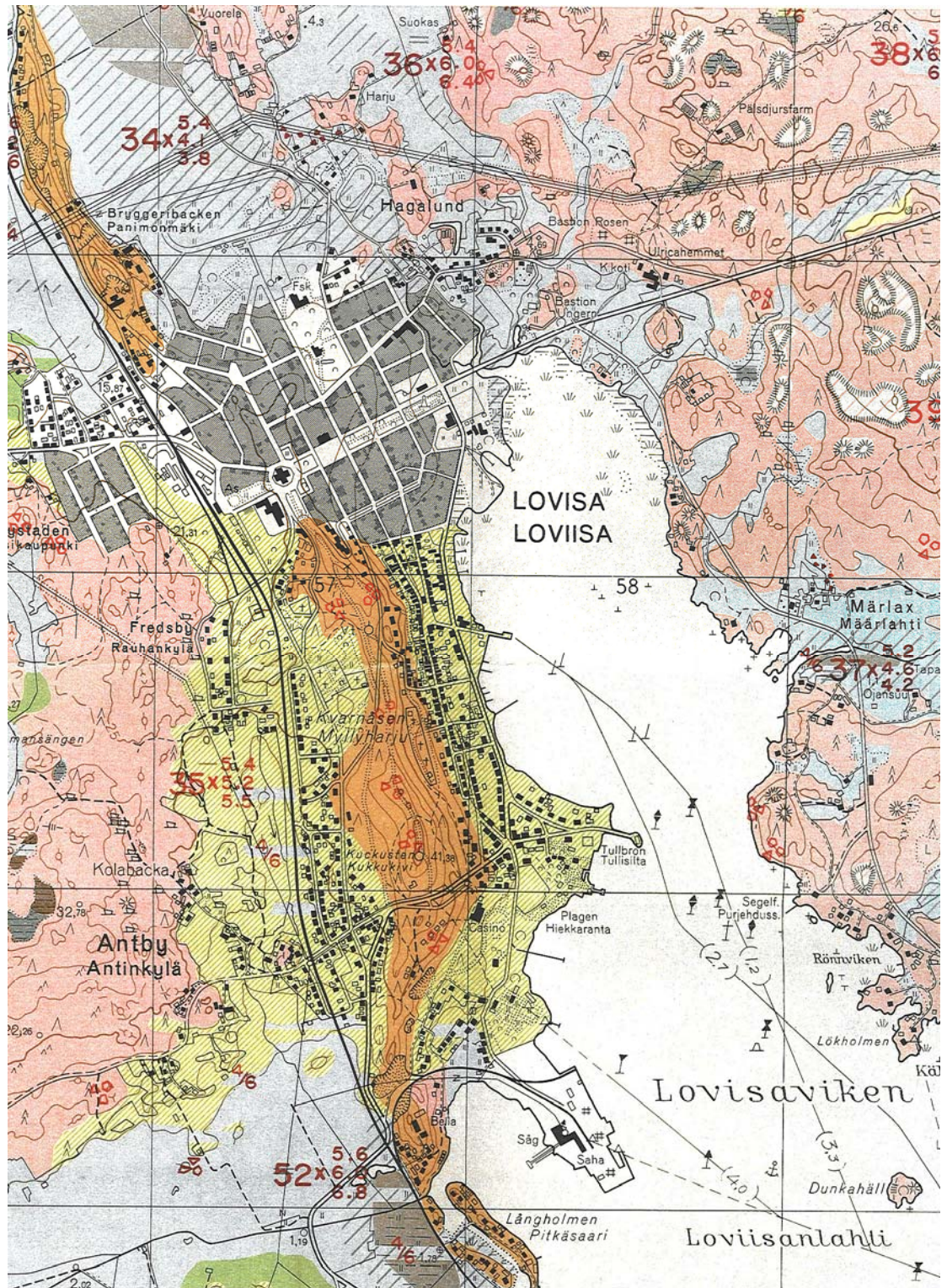
1944

1950

LIITE 3. MAAPERÄKARTTA

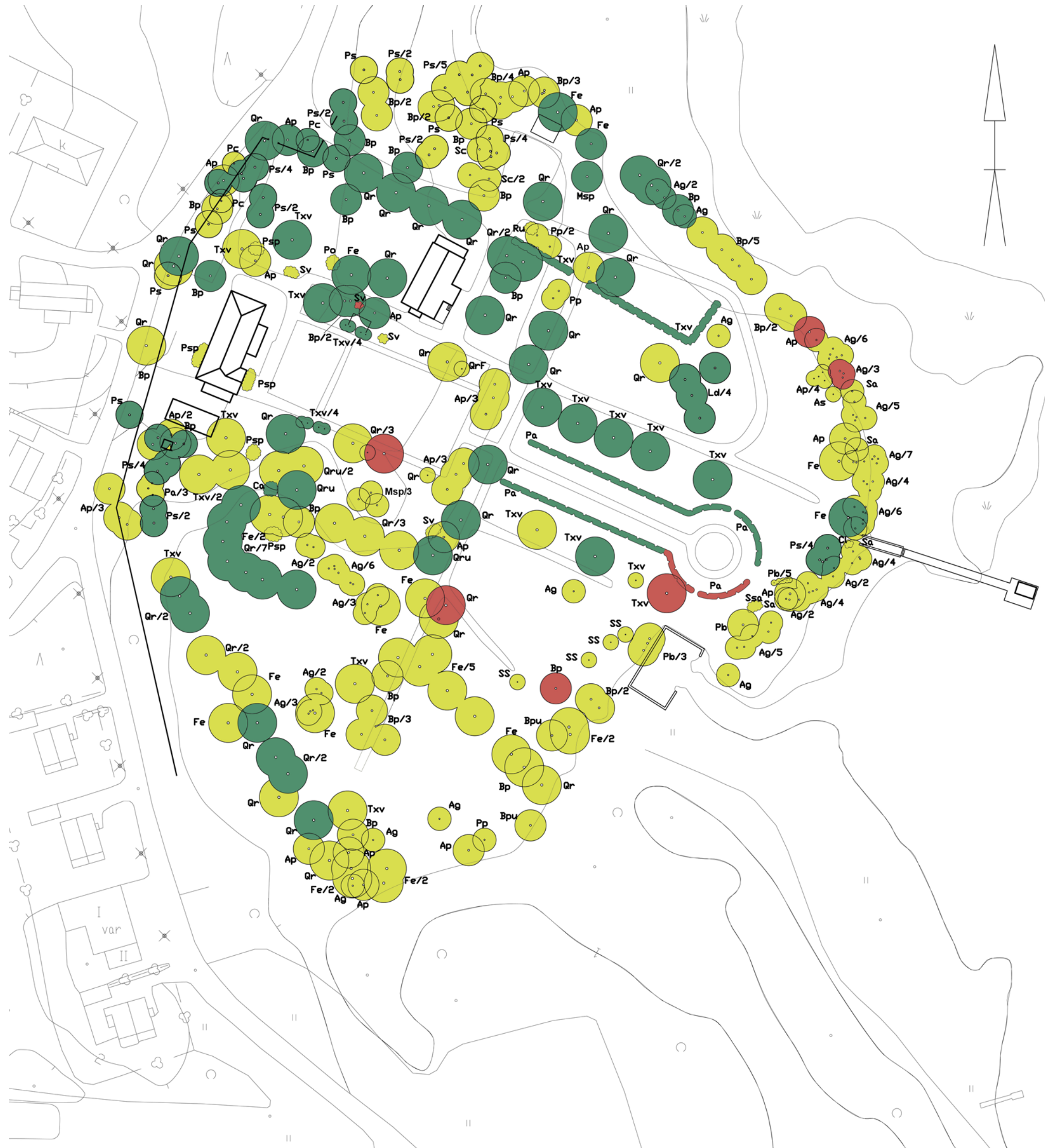
LIITE 4. TOPOGRAFIAKARTTA

Korkeudet merenpinnan tasosta

LOVIISAN TAMMINIEMI	
TOPOGRAFIA	1 : 1000
Lahden ammattikorkeakoulu Tekniikan laitos Ympäristötekniikan koulutusohjelma Miljösuunnittelun suuntautumisvaihtoehto	
Opinnäytetyö	Kevät 2007
Kari Tenkanen	21.5.2007

LIITE 5.

- Ag Alnus glutinosa, tervaleppä
- Ap Acer platanoides, metsävaahtera
- As Amelanchier spicata, isotuomipihlaja
- Bp Betula pendula, rauduskoivu
- Bpu Betula pubescens, hieskoivu
- Ca Corylus avellana, euroopanpähkinäpensas
- Cl Cotoneaster lucidus, kiiltotuhkapensas
- Fe Fraxinus excelsior, lehtosaarni
- Ld Larix decidua, euroopanlehtikuusi
- Msp Malus sp., omenapuu
- Pa Picea abies, metsäkuusi
- Pb Populus balsamifera, palsamipoppeli
- Pc Pinus cembra, sembramänty
- Po Physocarpus opulifolius, lännenheisiangervo
- Pp Prunus padus, tuomi
- Ps Pinus sylvestris, metsämänty
- Psp Philadelphus sp., jasmike
- Qr Quercus robur, metsätammi
- QrF Quercus robur 'Fastigiata'
- Qru Quercus rubra, punatammi
- Ru Ribes "uva-crispa", karviainen
- Sa Sorbus aucuparia, kotipihlaja
- Sc Salix caprea, raita
- SS Salix 'Sibirica', hopeasalava
- Ssa Spiraea salicifolia, viitapajuangervo
- Sv Syringa vulgaris, pihasyreeni
- Txv Tilia x vulgaris, puistolehmus

ERITTÄINARVOKKAAT JA ARVOKKAAT PUUVARTISET KASVIT

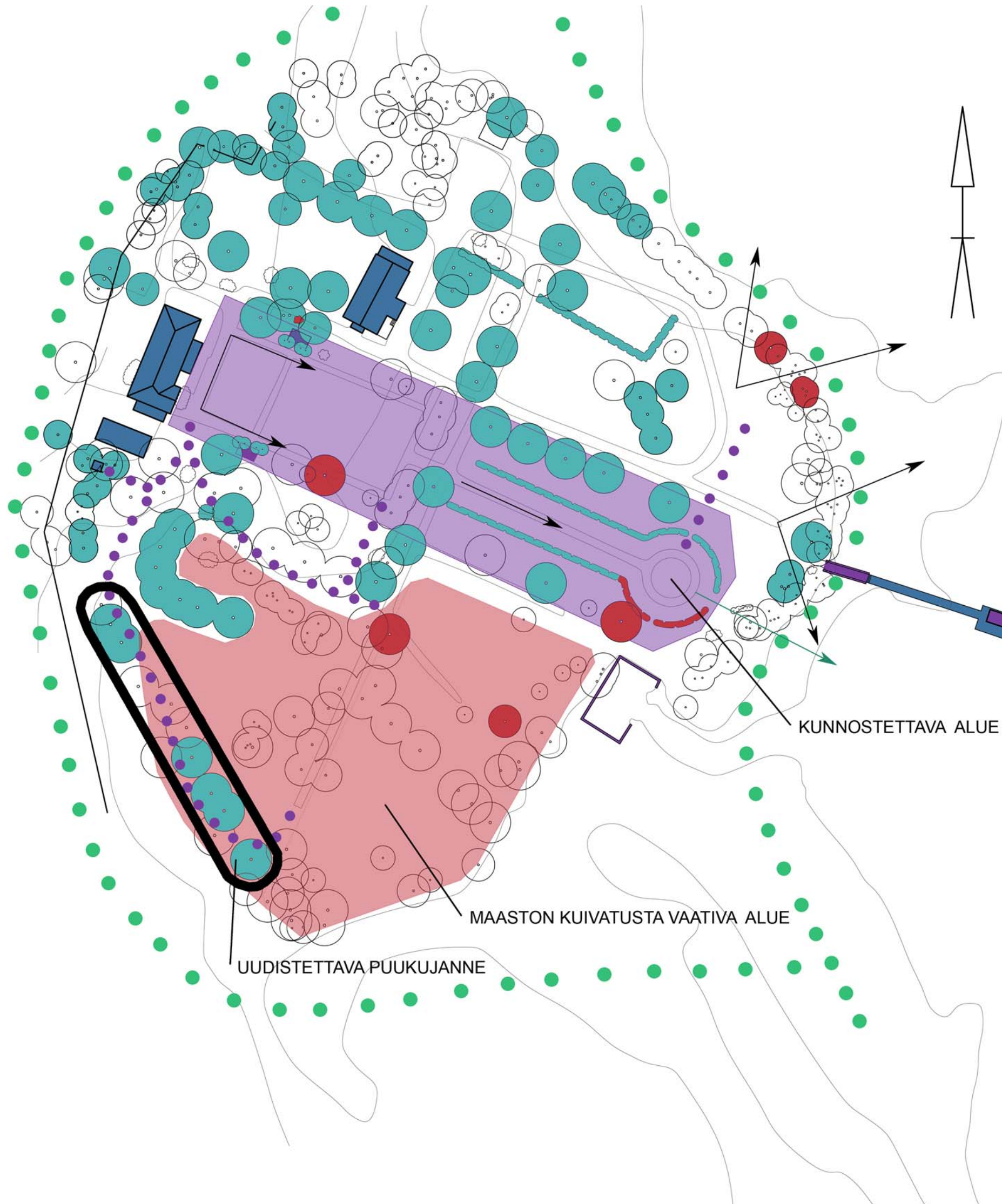

HYVAT PUUVARTISET KASVIT

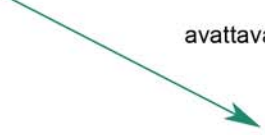

KESKITASON ALAPUOLELLA OLEVAT JA HUONOT PUUVARTISET KASVIT

LOVIISAN TAMMINIEMI	
KASVILLISUUDEN INVENTOINTI	1 : 1000
Lahden ammattikorkeakoulu Tekniikan laitos Ympäristötekniikan koulutusohjelma Miljösuunnittelun suuntautumisvaihtoehto	
Opinnäytetyö	Kevät 2007
Kari Tenkanen	21.5.2007

MERKKIENSELITE

- arvokas, säilytettävä puuvartinen kasvillisuus
- uusittava puuvartinen kasvillisuus
- arvokas näkymä
- avattava näkymä
- arvokas, säilytettävä rakennus tai rakenne
- kunnostettava rakennus tai rakenne
- kunnostettava polku
- mahdollinen kevyenliikenteen reitti

LOVIISAN TAMMINIEMI	
ANALYYSI	1 : 1000
Lahden ammattikorkeakoulu Tekniikan laitos Ympäristötekniikan koulutusohjelma Miljösuunnittelun suuntautumisvaihtoehto	
Opinnäytetyö	Kevät 2007
Kari Tenkanen	22.5.2007

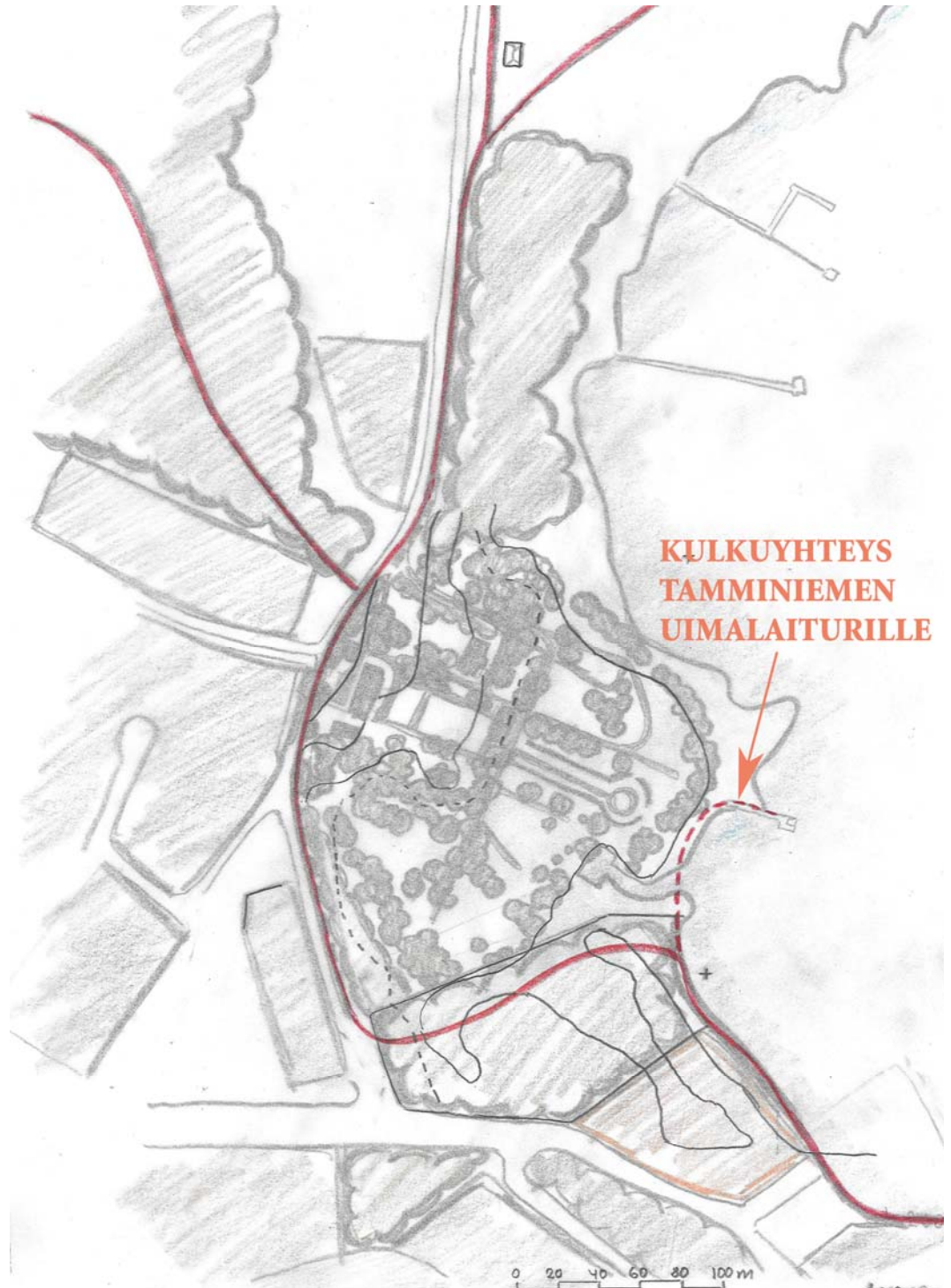
LIITE 7. Kevyen liikenteen olemassa olevat reitit
ja Meri-Bellan rantareitti

LIITE 8. Rannan puoleiset reittivaihtoehdot

LIITE 9. Kadun kautta kulkeva linjausvaihtoehto

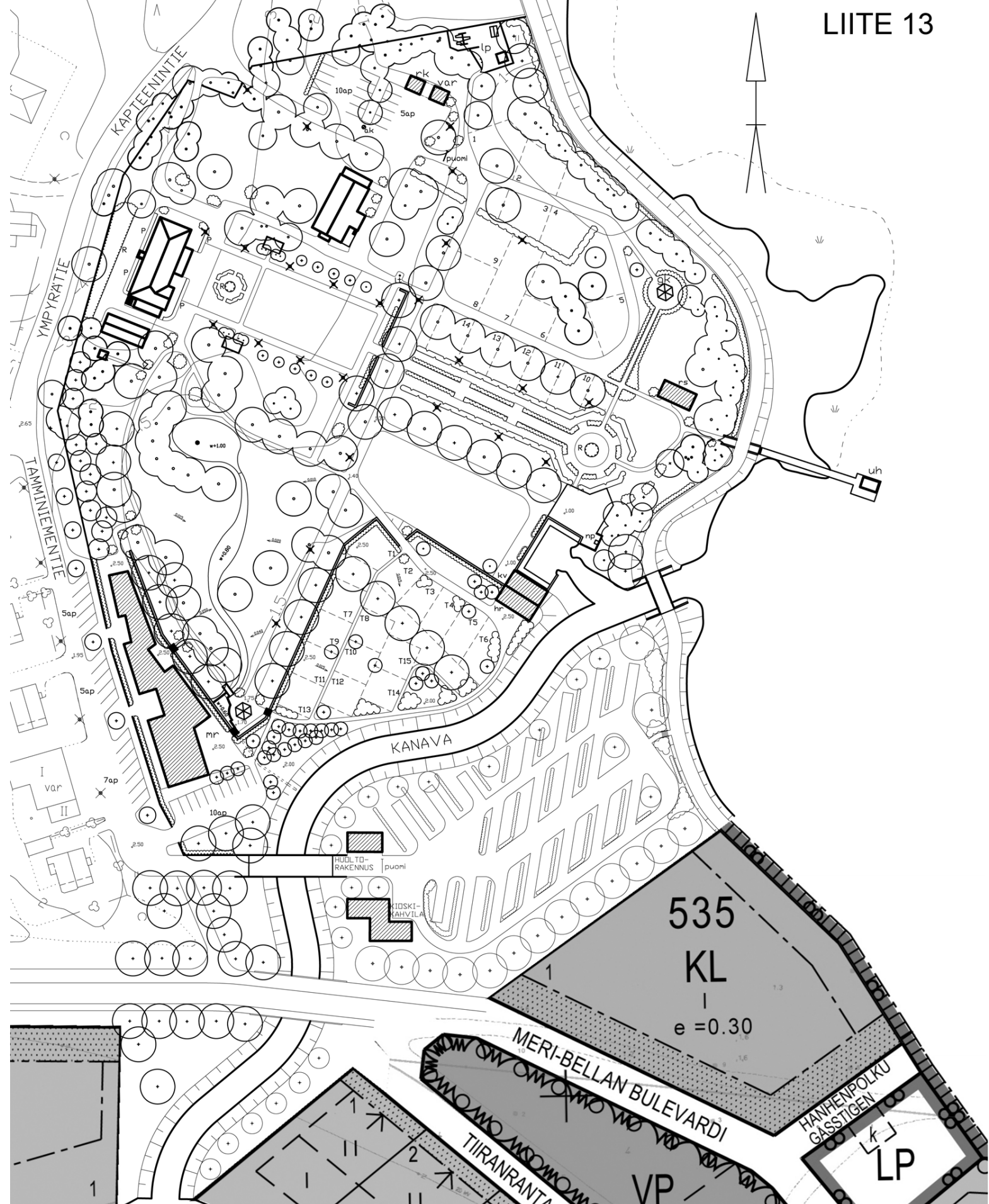

LIITE 10. Kanava ja maaston korotusta vaativat alueet

LOVIISAN TAMMINIEMI	
TAMMINIEMEN LIITTYMINEN MERI-BELLAN ALUEESEEN	1 : 1000
Lahden ammattikorkeakoulu Tekniikan laitos Ympäristötekniikan koulutusohjelma Miljösuunnittelun suuntautumisvaihtoehto	
Opinnäytetyö	Kevät 2007
Kari Tenkanen	20.5.2007

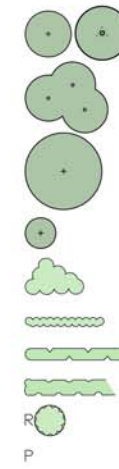
MERKKIENSELITE

Korkeustiedot

korkeuskäyrä
korkeuspiste
maaston viettokaltevuus
vedenpinnan korkeus

Kasvillisuus

olemassa oleva lehti- ja havupuu
olemassa oleva puuryhmä
istutettava suuri puu
istutettava pieni puu
pensasryhmä
pensasaita
leikattava kuusi-aita
leikattava lehtipuu- tai lehtipensasaita
ruusuja
perennoja

Rakennukset ja rakenteet

mr maajoitusrakennus
hr huoltorakennus
kv kanoottiva ja
uh uimahuone
rs ranta sauna
var varastorakennus
rk roskakatos
gk grillikatos
huvimaja
luonnonkivimuuri
aita
lipputanko
valaisin
suihkulähde
ajokaivo

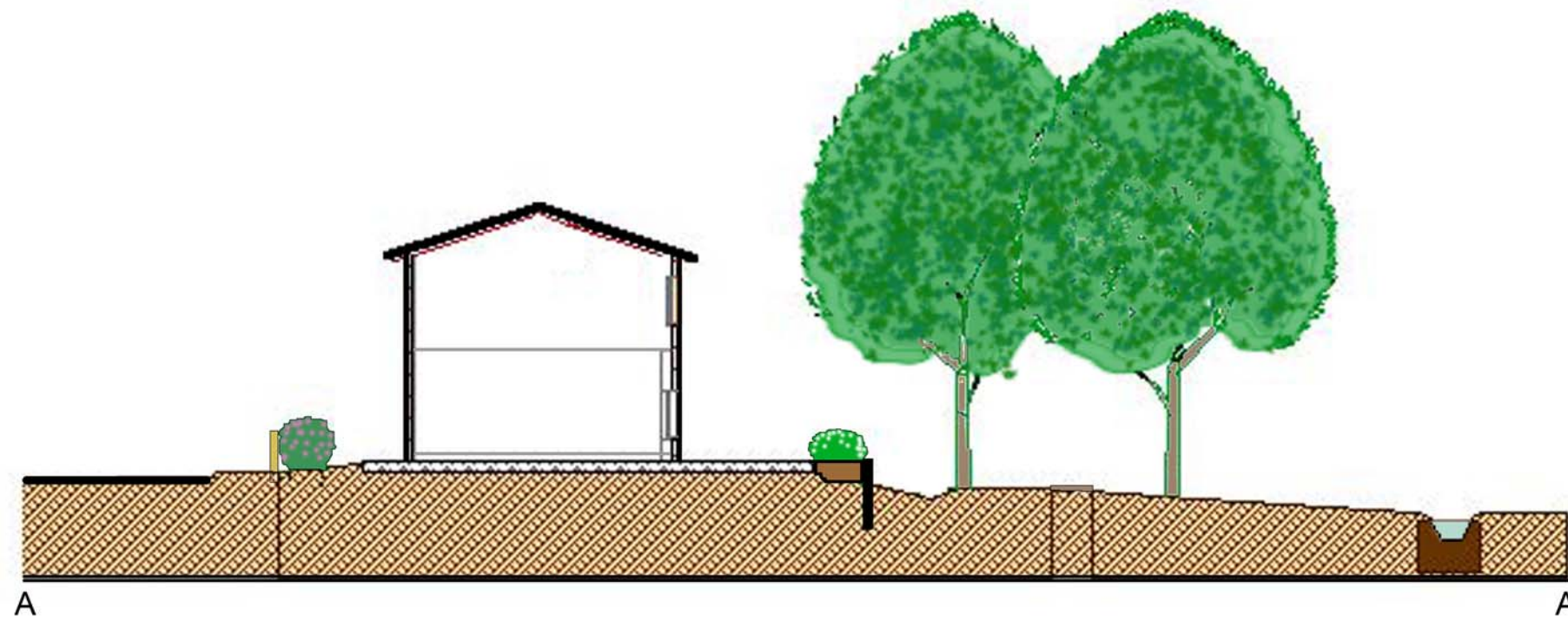
Alueet

1 matkailuajoneuvon leirintäpaikka
T2 telttapaikka
lp lasten leikkipaikka
np nuotioipaikka
7ap autopaikkojen lukumäärä

LOVIISAN TAMMINIEMI	
YLEISSUUNNITELMA	1 : 500
Lahden ammattikorkeakoulu Tekniikan laitos Ympäristötekniikan koulutusohjelma MIIJösuunnittelun suuntautumisvaihtoehto	
Opinnäytetyö	Kevät 2007
Kari Tenkanen	20.5.2007

LOVIISAN TAMMINIEMI		
YLEISSUUNNITELMA	LEIKKAUS A-A'	1 : 200
Lahden ammattikorkeakoulu Tekniikan laitos Ympäristötekniikan koulutusohjelma Miljösuunnittelun suuntautumisvaihtoehto		
Opinnäytetyö	Kevät 2007	
Kari Tenkanen	27.5.2007	

LOVIISAN TAMMINIEMI	
YLEISSUUNNITELMA	HAVAINNEKUVA B
Lahden ammattikorkeakoulu Tekniikan laitos Ympäristötekniikan koulutusohjelma Miljösuunnittelun suuntautumisvaihtoehto	
Opinnäytetyö	Kevät 2007
Kari Tenkanen	27.5.2007

LOVIISAN TAMMINIEMI	
YLEISSUUNNITELMA	HAVAINNEKUVA C
Lahden ammattikorkeakoulu Tekniikan laitos Ympäristötekniikan koulutusohjelma Miljösuunnittelun suuntautumisvaihtoehto	
Opinnäytetyö	Kevät 2007
Kari Tenkanen	27.5.2007